

HİTAP

Konulu Vaaz Dergisi

İSAR

Cemalettin TARHAN
Ünye Din Hizmetleri Uzmanı

İhsan MERSİNLİ
Ünye İlçe Vaizi

Lokman SALI
Gölköy İlçe Vaizi

ordu.diyamet.gov.tr

ÜCRETSİZ

HİTAP

Konulu Vaaz Dergisi

ORDU İL MÜFTÜLÜĞÜ DERGİSİ

ORDU İL MÜFTÜLÜĞÜ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
VE GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Dr. İsmail ÇİÇEK

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Burhan AL

EDİTÖR

Dr. İsmail ÇİÇEK

YAYIN KURULU

Şerife Hanım ALTUNER
Kasım KARAMAN
Niyazi YILMAZ
Ekrem AKBAŞ
Hasan Basri ÇEDİK
Mustafa AKKAYA

WEB

ordu@diyanet.gov.tr

İL MÜFTÜLÜĞÜ TEMSİLCİSİ

Emrullah ŞAHİN

YAYIN TÜRÜ

Yerel-Süreli

Akyazı Mah. Atatürk Bul. No: 269

Altınordu/ORDU

(0452) 234 04 11-233 05 17- 233 03 95

Faks: 0 452-234 02 08

Facebook: Ordu Muftuluk

Twitter: @orduilmuftulugu

Instagram: ordu_muftulugu

YouTube: Ordu İl Müftülüğü

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

SERTİFİKA NO: 73074

Yayınlanan yazıların hukuki ve bilimsel sorumluluğu
yazarlara aittir.

İÇİNDEKİLER

5

-İSAR-

12

SAHABE VE İSAR

22

İSÂR NEDEN ÖNEMLİDİR?

6

İSARIN TANIMI

15

CİMRİLİK:
DURULMASI
HASLET

UZAK
GEREKEN

11

FARKLI BİR BAKIŞ OLARAK
İSAR

17

CİMRİLİĞİN DÜNYEVİ
ZARARLARI NELERDİR?

35

Doğrusu mallarınız ve çocuklarınız sizin için bir imtihandır: Büyük mükâfat ise Allah'ın yanındadır. (Teğabün, 15.)

37

Bir kimse ilim elde etmek için bir yola girerse, Allah da ona cennetin yolunu kolaylaştırır. Bir cemaat, Allah Teâlâ'nın evlerinden bir evde toplanıp Allah'ın kitabını okur ve onu aralarında müzakere eder, anlayıp kavramaya çalışırlarsa, üzerlerine sekinet iner ve kendilerini rahmet kaplar. Melekler onları kuşatırlar, Allah Teâlâ da onları kendi nezdinde bulunanların arasında anar. Amelinin kendisini geride bıraktığı kişiyi, nesebi öne geçirmez.

41

FAKİR VE ZENGİN
ARASINDAKİ DENGEYİ
SAĞLAYAN İBADET

43

“ وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ

Nimet nâmına sizde ne varsa hepsi Allah'tandır.”
(Nahl 16/53)

47

1-) MAL İLE İSAR

55

Ölünceye Kadar İyiliğe
Devam

56

2-) CAN İLE İSAR

57

3-) DUA İLE İSAR

Kur'an-ı Kerim'de gerek dua ayetlerine, gerekse müminlere duanın öğretildiği ayetlere baktığımızda, kollektif bir şuurun hedeflendiğini görüyoruz. Ta'lim-i mesele diye de isimlendirilen Fatiha suresi bunun güzel bir örneğidir:

59

Duana bizi de ortak et, bizi unutma.” (İbn Mâce, Menâsik, 5) diyerek müminlerin dualarında kardeşlerine de yer vermesi gerektiğini biz ümmetine öğretmiştir

61

Malımızın Ne Kadarını
Vermek Gerekir

62

İslâm, ictimâî nizamda fakir ve zengin arasındaki husûmet ve hasedi izâle etmek, dengeyi muhâfaza ve muhabbeti temin etmek için zekâtı farz kılmıştır.

62

SONUÇ

Merhamet ederek Rahman ve Rahim olan Allah'ın merhametine nâil olmandan olmayı her birimize nasip eylesin. Hayra anahtar, şerre kalkan olanlardan eylesin.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Rahman ve Rahim olan Allah'ın Adıyla.

-İSAR-

Cemalettin TARHAN

Ünye Müftülüğü
Din Hizm. Uzmanı

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ
عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ
أَجْمَعِينَ
صَلُّوا عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ
صَلُّوا عَلَى طَيْبِ قُلُوبِنَا مُحَمَّدٍ
صَلُّوا عَلَى شَفِيعِ ذُنُوبِنَا مُحَمَّدٍ
رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاحْتَلِ
عُقْدَةَ مَنْ لِسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي
سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ
الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
سُبْحَانَكَ لَا فَهْمَ لَنَا إِلَّا مَا فَهَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ
الْجَوَادُ الْكَرِيمُ
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ
الرحمن الرحيم
يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ
مُسْتَطِيرًا
وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِمْ شِكِينًا وَيَتِيمًا
وَأَسِيرًا
أَنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً
وَلَا شُكْرًا

Onlar, verdikleri sözü yerine getirirler ve dehşeti her yerde hissedilen bir günden korkarlar.

Onlar, kendileri (yemek) istedikleri halde yiyeceği yoksula, yetime ve esire ikram ederler.

(Ve şöyle derler:) “Biz sizi Allah rızâsı için doyuruyoruz; sizden ne bir karşılık ne de bir teşekkür bekliyoruz.(İnsan -7,8,9)

Bizleri yoktan var eden varlığından haberdar eden bizlere sayısız nimetler behşeden ve İslamla müşerref kılan yüce rabbimize sonsuz hamd, dini bize eksiksiz taşıyan bizlere örnek olarak gönderilen rehberimiz Hz. Muhammede (s.a.s.) salat,bizleri canı gönülden dinleyen siz kıymetli kardeşlerime selam olsun.

Allahın selamı,rahmeti, mağfireti sizlerin ve tüm inananların üzerine olsun. İçinde bulunduğumuz günün hayrı, bereketi bizimle olsun inşaallah. Yapacağımız sohbetten istifade edebilmeyi, ve duyduklarımızla amel

edebilmeyi Cenabı Mevla hepimize nasip eylesin.

Takvimden her gün birer birer koparttığımız yapraklar aynı zamanda ömrümüzden geçen günleri bizlere hatırlatıyor ve giden günlerin geriye dönmeyeceğini bildiriyor kıymetli kardeşlerim.

Evet ömrümüz bitip tükenirken geriye dönmek mümkün değilken ileriye bakmalı hazırlığımızı ileriye göre yapmalıyız. Güzel izler bırakarak hayatımızı sürdürmenin yollarından biri de verebilmektir.

İnsanlar yaratılışları icabı medenidirler, toplu halde yaşarlar ve buna ihtiyaçları vardır. Toplu halde yaşayan varlıklar hep birbirlerine muhtaçtırlar, birbirlerini tamamlayan bir binanın tuğlaları gibidirler. Her ferdin kendi ihtiyaçlarının hepsini kendisinin karşılaması mümkün değildir. Şairin dediği gibi;

Zen merde, civân pîre, keman tîrine muhtâç

Hülâsa ecza-yı cihan cümle biri birine muhtâç.

Birbirlerine muhtaç olan ve toplu halde yaşayan insanların birbirleriyle yardımlaşma ve dayanışma içerisinde olmaları, birbirlerinin ihtiyaçlarını gidermeye çalışmaları gerekir.

Kur'an-ı Kerim'de yardımlaşma ile ilgili zekât, sadaka, infak, ihsan, gibi çeşitli temel kavramlar vardır.

**İnsanlar
yaratılışları
icabı
medenidirler,
toplu halde
yaşarlar ve
buna
ihtiyaçları
vardır. Toplu
halde
yaşayan
varlıklar hep
birbirlerine
muhtaçtırlar,
birbirlerini
tamamlayan
bir binanın
tuğlaları
gibidirler.**

Bu kavramlardan biri de "îsâr"dır. Biz burada îsâr kavramı" üzerinde durmak istiyoruz.

İSARIN TANIMI

Îsâr Arapça bir kelime olup sözlükte 'bir nesneyi ihtiyar eylemek', tercih etmek, seçmek, yeğlemek, bir şeyi diğerinden üstün tutmak, öne geçirmek, ikramda bulunmak, malını cömertçe vermek gibi anlamlara gelir. Îsâr kelimesinin terim olarak anlamını kişinin muhtaç iken başkasına vermesi ,kardeşinin kendisine tercih etmesi şeklinde açıklanır. Başka bir ifadeyle başkasının menfaatini kendi menfaatinden üstün

Yüce dinimiz bizlere paylaşmayı, dayanışmayı ihtiyacı olana el uzatmayı öğütlerken, hayat rehberimiz Kuran-ı Kerim de cömert olmanın, karşılık beklemeden verebilmenin önemine bir çok kez değinilmiştir.

görmektir. Anlaşıldığı gibi kıymetli müslümanlar isar bir cömertlik bir fedakarlıktır. Cömertliği ifade eden çok kelime olsa da isar cömertliğin en üstü olarak isar kavramı karşımıza çıkar.

Yüce dinimiz bizlere paylaşmayı, dayanışmayı ihtiyacı olana el uzatmayı öğütlerken, hayat rehberimiz Kuran-ı Kerim de cömert olmanın, karşılık beklemeden verebilmenin önemine bir çok kez değinilmiştir. Örnek olarak bizlere gönderilen Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s.) cömertlik konusunda bizlere çok güzel örnekler sunmuş ve sahabe de onun peşinden giderek eşi az rastlanır cömertliklerle adeta isar kavramını bizlere yaşayarak göstermişleridir. İşte o güzel insanları Rabbimiz yüce kitabında: وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلِيًّا وَحُبَّهُ مَسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا

Onlar, kendileri (yemek) istedikleri halde yiyeceği yoksula, yetime ve esire ikram ederler.(insan 8) diyerek över. Örnek alınması gereken davranış olarak da önümüze sunar.

Bir şahıs Peygamber Efendimiz'e gelerek: "–Ey Allâh'ın Rasûlü! Ben açım." dedi. Rasûlullâh Efendimiz, hanımlarından birine haber salarak yiyecek bir şeyler göndermesini istedi. Fakat mü'minlerin annesi: "–Sen'i peygamber olarak gönderen Allâh'a yemin ederim ki, evde sudan başka bir şey yok." dedi. Diğer hanımlarının da aynı durumda olması üzerine Hazret-i Peygamber - sallâllâhu aleyhi ve sellem- ashâbına dönerek: "–Bu gece bu şahsı kim misâfir etmek ister?" diye sordu. Ensâr'dan biri: "–Ben misâfir ederim, yâ Rasûlallâh!" diyerek o

yoksulu alıp evine götürdü. Eve varınca hanımına: "–Evde yiyecek bir şey var mı?" diye sordu. Hanımı: "–Hayır, sâdece çocuklarımın yiyeceği kadar bir şey var." dedi. Sahâbî: "–Öyleyse çocukları oyala. Sofraya gelmek isterlerse onları uyut. Misâfir içeri girince de lambayı söndür. Biz de sofrada yiyormuş gibi yapalım." dedi. Sofraya oturdular. Misâfir karnını doydurdu; onlar da aç yattılar. Sabahleyin o sahâbî, Peygamber - sallâllâhu aleyhi ve sellem-'in yanına gitti. Onu gören Rasûl-i Ekrem - sallâllâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "–Allâh Teâlâ, bu gece misâfirinize yaptıklarınızdan ziyâdesiyle memnun oldu." (Buhârî, Menâkıbu'l-Ensâr, 10; Tefsîr, 59/6; Müslim, Eşribe, 172)

Asıl yetenek, gönlü cömertlik ve îsar hisleriyle doldurarak bir deryâ hâline getirip Hakk'ın lutfettiği nîmetleri ve dünyâ ticâretini âhiret zenginliğine dönüştürebilmektir. Bu bakımdan malın hayırlısı, sâhibinden önce âhirete gönderilen; onu orda karşılayacak olan maldır. Canın hayırlısı da Allâh rızâsı istikâmetinde kullanılabilir.

Bir örnek de Yermük savaşında kıymetli kardeşler. Yermük savaşında meydana gelen olay, hem îsârın en güzel örneklerinden biri hem de savaşı kazandıran ruhun çok açık göstergesidir. Hz. Huzeife radiyallahu anh bu olayı şöyle anlatıyor:

“Yermük savaşındaydım. Yaralılar arasında kalan amcamın oğlunu aramak üzere savaş alanında geziyordum. Yanımda biraz su vardı. Hava da çok sıcaktı. Amcamın oğlunu buldum. Su isteyip istemediğini sordum. Başıyla ‘isterim’ dedi. Dudakları harareten âdeta kavrulmuştu. Tam suyu içireceğim sırada yaralıların arasında Hz. İkrime'nin sesi duyuldu, ‘Ah! Su!’ diye inledi. Amcamın oğlu Hz. Hâris gitmemi ve suyu ona içirmemi işaret etti. Tam ona su vereceğim sırada başka birisi ‘su!’ diye inledi. Hz. İkrime de suyu içmedi ve beni ona gönderdi. Fakat kendisine suyu ulaştırıncaya kadar o şehit olmuştu. Hemen Hz. İkrime'nin yanına koştum, o da şehit olmuştu. Bari suyu amcamın oğluna içireyim diye onun yanına koştum, fakat o da şehit olmuştu. Nihayet su elimde kaldı. Allah hepsine rahmet etsin.”[Hâkim, el-Müstedrek, III, 242;]

İşte kardeşini kendine tercih etmenin, ihtiyacı olduğu halde ölümü pahasına bir yudum suyu başkasına verebilmek ancak müslümanca yaşanan hayatın kattığı en güzel hasletlerden biri olsa gerek. Bizler örnek alacaksak bu güzel insanları örnek almalıyız, peygamber huzurunda yetişen peygamber eğitimi alan ve canını hiçe sayıp îsar konusunda bizlere nasıl başkası öz canına tercih edilir gösterdiler.

KURAN'DA İSAR

Kutsal kitabımız Kuran-ı Kerim cömert olmamız gerektiğini ve bu yapılan iyilik ile aslında bir şey kaybetmeyip kazandığımızı bizlere Kasas süresinde şöyle buyurur;

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَمَنْ جَاءَ
بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ إِلَّا
مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

Kim bir iyilik yaparsa ona bundan daha hayırlı karşılık vardır kim de bir kötülükle gelirse o kötülükleri işleyenler yalnızca yaptıklarının karşılığını görürler..” (Kasas sûresi, 84)

Kazanmak bu olsa gerek kıymetli kardeşlerim, öyle ya bizi yaratan vaatte bulunuyor daha hayırlı olanı vereceğim diyor senin yapmış olduğun cömertlik karşısında ben de sana cömert olacağım diyor işte ayette geçen bu müjdeye yani daha hayırlı olana kavuşabilmenin yolu cömert olmaktan karşılıksız vermektен ve kendinden feda etmektен geçiyor kıymetli müminler.

Cimriliğin bir hastalık olduğunu ve peygamber efendimizin uzak durmak için duada bulunduğu bu hasletin en iyi tedavi yöntemi de cömertlik ve isardır.

Cimrilik konusu aynı zamanda Kuran-ı Kerim de de bahsedilmiş uzak durmamız konusunda mevlamız bizleri uyarmıştır.

وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا

Eli sıkı olma, ölçüsüzce eli açık da olma; sonra kınanacak, kendi kendine hayıflanacak duruma düşersin!(İsra 29)

Cimrilik de savurganlık da aşırılıktır, bu sebeple haramdır. İkisinin ortası cömertliktir. Ahlâk kitaplarında savurganlık ifrat, cimrilik tefrit olarak nitelenir. İşte bizden istenen kıymetli müminler ikisinin ortası olan cömertlik. Malın hepsini verip muhtaç duruma düşmeyi de dinimiz yasak etmiş orta yol kavramı onun için karşımıza çıkmıştır.

Her konuda örnek aldığımız rehberimiz Hz. Muhammed (s.a.s) cömertlik konusunda ve diğergamlık konusunda da bizlere adeta ışık olmuş ve ihtiyacı olduğu halde elinde olan malı paylaşmayı ve isteyen birini geri çevirmemeyi bizlere bakın nasıl göstermiştir.

Sahâbeden bir kadın elinde kenarları dokunmuş bürde türünden bir kumaşla Hz. Peygamber'in yanına gelerek, "Bunu giymeniz için kendi elimle dokudum." dedi.

O günlerde böyle bir kumaşa ihtiyacı olan Efendimiz bu hediyeyi aldı ve belden aşağısına sararak, yani izar şeklinde giyinerek ashâbın yanına geldi. Fakat sahâbîlerden birinin, "Yâ Resûlalallah, bunu bana giydir!" diyerek bu kumaşı istemesi üzerine Rahmet Elçisi, bu sahâbîyi kırmadı ve evine döner dönmez kumaşı katlayarak ona gönderdi.

Bu durumu hoş karşılamayan arkadaşları sahâbîye, "Hiç iyi yapmadın.

Nebî (sav) öyle bir kumaşa ihtiyacı olduğu için onu giymişti. Fakat sen, onun kendisinden bir şey isteyen geri çevirmediğini bildiğin hâlde o kumaşı istedin." dediler.

Sahâbî ise kumaşı giymek için değil, Resûlullah'a ait bu giysiyi kendisine kefen yapmak için istediğini belirtti ve dediği gibi de oldu. Allah Resûlünün ihtiyacı olduğu hâlde, kendisine getirilen hediyeyi en küçük bir çekince göstermeksizin çok da ihtiyacı olmayan birine vermesi, benliğine işlemiş olan îsârın tezahürüdür.

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ
يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

"Sizden biriniz kendisi için istediğini mümin kardeşi için de istemedikçe iman etmiş olmaz."(Tirmizî, Sıfatü'l-kıyâme, 59.)

Allah Resûlü bu yaşantısıyla insanlara örneklik etmekle yetinmemiş, zihinlerde, mümin olmanın sorumluluk ve özveri gerektirdiği anlayışını hâkim kılmaya gayret etmiştir. Bu bağlamda,

"Sizden biriniz kendisi için istediğini mümin kardeşi için de istemedikçe iman etmiş olmaz."(Tirmizî, Sıfatü'l-kıyâme, 59.) buyurarak kendini düşündüğü kadar başkalarını da düşünmenin, yani diğerkâmlığın iman gereği olduğunu vurgulamış ve yine bizlere örnek olmuştur.

Evet kendisi için istediğini başkası için isteyebilmek, bende varsa kardeşimde olsun demek ve hatta daha iyisi onda olsun demek bir erdemdir. İşte dinimiz bizden böyle bir erdem beklemekte müslümanca duruş bunu gerektirmektedir.

Hz. Peygamber'in fedakârlık üzerine kurulu yaşayışını görerek, nebevî terbiyeyle yetişen sahâbenin hayatı da Islâm Dini ve Müslüman toplumun refahı için yapılan maddî ve mânevî fedakârlıklarla doludur. Onların sonraki nesillere örneklik eden seçkin bir zümre olmasının sırrı, bu güzel meziyeti hayatlarının her sahasına uygulamalarında yatmaktadır.

Allah Resûlü'nü en zor zamanlarını geçirdiği Mekke'de, her türlü eziyete katlanarak yalnız bırakmayan ve sonunda öz vatanlarını terk etmeye razı olan din kardeşleri (muhacirler) ile Akabe'de verilen sözün³³ ardından Müslümanlara kucak açan ve ömürleri boyunca her türlü destekle onların yardımında olan Medine halkının (ensar) özverili davranışları bütün insanlığa ibret olacak niteliktedir.

İlk Müslümanlarda yerleşmiş olan bu fedakârlık ruhu, İslâm'ın aydınlattığı her yere sirayet etmiş ve inananların gönlünde hâkimiyet kurmuştur.

Resûlullah Medine'ye geldiğinde sevgi, saygı ve dayanışmaya dayalı bir toplumun temelini atmak üzere muhacirler ve ensar arasında bir kardeşlik anlaşması yapmıştı. Gönüllülük esasına dayalı bu anlaşma gereğince Medineli her bir Müslüman, Mekke' den hicret eden bir kardeşini evi yapıncaya kadar kendi evinde misafir edecekti. Mekkelilerden Abdurrahman b. Avf ile bu anlaşma gereği "kardeş" olan Medineli sahâbî Sa'd b. Rebî' onu evine götürerek şöyle dedi: "Malımı seninle yarı yarıya bölüşeyim."

Öz kardeşler bile miras taksiminde kavga ederken Sa'd'ın bu teklifi oldukça şaşırtıcıydı. Fakat Allah Resûlü'nün yoldaşı olma şerefine eren Abdurrahman b. Avf, "Allah malını ve aileni sana (bağışlasın ve) bereketli kılsın. Siz bana çarşının yolunu gösterin." diye karşılık vererek bu teklifi kabul etmedi. Çalışmak üzere çarşıya gitti ve o gün yaptığı ticaretle bir miktar yağ ve keş (kurutulmuş yağsız yoğurt) kazanarak geri döndü.

Bütün mal varlıklarını Mekke'de bırakarak Medine'ye göç etmek zorunda kalan Hz. Peygamber'i ve diğer muhacirleri şefkatle kucaklayıp mal varlıklarını onlarla paylaşmaktan çekinmeyen ve kapılarını sonuna kadar açan Medineli müslümanlar (ensar) Kuranda övgüyle anılmakta, âyette onların şahsında müslüman toplumun bazı temel mânevî ve ahlâkî özelliklerine temas edilmektedir.(Haşr 9)

Burada övülen ve özellikleri zikredilen kimseler, Muhacirleri kardeş bilen Medineli Ensar olmakla birlikte, ayet-i kerime sosyal hayatın mihenk taşlarını da ortaya koymaktadır. Birincisi; imanla desteklenmiş bir sevgidir. Ensar-ı Kiramın Muhacirleri kardeş bilip sevmeleri gibi, Müslümanlar da birbirlerini sevmelidir. İkincisi; hasetten, kinden ve nefretten uzak durmaktır. Zira kardeşlik ve sevgi bunu gerektirir. Üçüncüsü ise; cömertlik ve fedakârlıktır. Gerektiğinde aynen Ensar'ın yaptığı gibi mal ve canla îsârda bulunulmalıdır.

FARKLI BİR BAKIŞ OLARAK İSAR

İsâr kavramı genellikle malî fedakârlıklar için kullanılmakla birlikte bazı kaynaklarda “can ile isâr”dan, yani kişinin sevdiği bir kimse için kendi rahatını, huzurunu, hatta hayatını feda etmeyi göze almasından da söz edilmekte ve bunun malla isârdan daha faziletli olduğu belirtilmektedir. Bundan dolayı tasavvufta sevgi kısaca isâr olarak da tanımlanır. Çünkü en yüksek derecede sevgi, seven kişinin gerektiğinde sevdiği için canını feda etmeyi göze almasını sağlar. Kaynaklarda, Mısır azizinin eşinin Hz. Yûsuf’a duyduğu derin sevgi (Yûsuf 12/23-32) bunun ne kadar ulvî bir duygu olduğuna örnek gösterilir.

Uhud Gazvesi’nde İslâm ordusunun geçici olarak bozguna uğradığı sırada bazı müminlerin Hz. Peygamber’in hayatını korumak için kendi hayatlarını ortaya koymaları da can ile isâr için örnek gösterilir. Bu arada Ebû Talha adlı sahâbînin kendini Resûlullah’a siper etmesi ve onu korurken yaralanması (Müsned, III, 265, 286; Buhârî, “Cihâd”, 80, “Menâkıbü’l-enşâr”, 18) özverinin en güzel örneklerinden biri olarak anılır.

Can ile isar da bulunan bir müslüman cömertliğin belki de en ulvi noktasına kavuşmuş, canından can, kanından kan vererek en üst makamı tatmanın mutluluğunu yaşamıştır. İnsan vererek mutlu olmayı öğrendiğinde kazandığı bir diğer güzellik ise aslında elinden çıkan

hiçbir şey kayıp değil aksine güzel bir kazanımdır.

Bir insan nasıl olur da bir başkası uğruna malını, canını, sevdiklerini, hem de kendisi buna ihtiyaç duyarken feda edebilir?

Aslında bu sorunun çekiciliği sorunun zorluğundan değil, bunu günümüz insanına nasıl anlatabiliriz telaşından kaynaklanıyor. Allah aşkı yerine, para hırsıyla yanıp tutuşan gönüllere; ahireti unutup dünyaya sarılanlara; etrafında kendisinden başka yaşayanların varlığını hissedemeyecek kadar yalnızlaşanlara; vermenin, yardım etmenin hazzını bilmeyenlere, isâr derecesinde bir fedakârlığı anlatmak ve onlardan bunu beklemek elbetteki mümkün olmaz. Bu ulvî duygunun kaynağı, müminin dinî hazlara erişip imanın yakîn derecesine yükselmesi; aynı zamanda Allah’a ve Peygamberi (SAV)’e karşı aşırı sevgi beslemesi; meşakkate karşı dayanma gücünü kendi rûhunda bulmasıdır.

وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِ مِسْكِينَ وَيَتِيمًا وَّاسِيرًا إِنَّمَا نَطْعِمُكُمْ لَوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا

Onlar, kendileri (yemek) istedikleri halde yiyeceği yoksula, yetime ve esire ikram ederler.

(Ve şöyle derler:) "Biz sizi Allah rızası için doyuruyoruz; sizden ne bir karşılık ne de bir teşekkür bekliyoruz. (İnsan 8-9)

Bu ne büyük bir meziyettir ki, kendisi ihtiyaç içindeyken dahi, komşusunu ve çevresindekileri düşünmeyi ihmal etmiyor. Mutlu bir azınlık yerine topyekûn mutluluğu hedefleyen İslâm'ın ilk neferleri olan bu güzide insanlar bizlere ne güzel miras bırakıyor. Ve onlara bununla ilgili soru sorulduklarında cevapları da Kurandan geliyor.

Karşılığını Allahtan bekleyerek yapılan iyilik zayi olur mu? Yapılan iyiliğin ve cömertliğin mükâfatı Allahtan bekleniyorsa umutsuzluk olur mu? Allah'ın emri diye yapılan iyilikten daha güzel bir şey olur mu?

SAHABE VE İSAR

-Hz. Aişe'nin Cömertliği
Hz. Aişe validemizin Hz. Ömer'i kendisine tercih etmesiyle ilgili bir misal arz etmek istiyoruz. Bilindiği gibi Peygamber efendimiz Hz. Aişe validemizin odasında vefat etmiş ve vefat ettiği yere defnedilmişti. Daha sonra Hz. Ebu Bekir de vefat edince oraya defnedilmişti. Hz. Aişe validemiz de onların yanına defnedilmek istiyordu. Çünkü burası hem kendi odası idi, hem de orada medfun olanlar sevgili eşi Hz. Peygamber (s.a.v.) ile babası Hz. Ebu Bekir idi.

Fakat Hz. Ömer şehadet sebebi olan sû-i kasta uğrayınca Hz. Aişe validemize haber gönderip, şayet izin verirse Resûl-i Ekrem'in yanına defnedilmek istediğini bildirmişti.

Hz. Aişe validemiz de oraya defnedilmekten ferâgat ederek yerini Hz. Ömer'e vermiş, böylece onu kendisine tercih etmek yüceliğini göstermişti.

Bu konuda Buhârî'nin rivayeti şöyledir: A m r b. Meymûn diyor ki: "Ömer b. Hattâb Ebû Lü'lü' tarafından hançerle vurulduktan sonra oğlu Abdullah'a: "Mü'minlerin annesi Aişe (r.a.)'ya git, benden selam et,

yârânımın yanına defnedilmem için müsaade iste!" dedi.

Abdullah'ın mürâcaatı üzerine Hz. Aişe: "Burayı kendim için seçmişim. Fakat bu gün elbette Ömer'i nefsi me tercih ederim" buyurdu. Abdullah gelince Hz. Ömer: "Ne haber var?" diye sordu. Abdullah da:"Ey Mü'minlerin Emiri! Hz. Aişe yaranınla defnolunmana müsaade etti" diye cevap verdi. Hz. Ömer buna çok sevindi ve Allah'a hamdetti." (Kâmil Miras, Tecrîd-i Sarih Tercemesi, IV,)

Daha sonra gelen İslam büyükleri de din kardeşlerini kendilerine tercih etme hususunda, kendilerinden önceki nesillerde gördükleri güzel meziyetleri devam ettirmişler, onlar da kendilerinden sonrakilere örnek olmuşlardır.

-Hz. Ebu Bekir'in Cömertliği

Hz. Ömer (ra)şöyle anlatıyor:

"Hz. Peygamber bir gün bizlere sadaka vermemizi emr etti. O sıralarda mal bakımından oldukça zengindim. Kendi kendime "Eğer Hz. Ebu Bekir'i geçebilmem mukadderse ancak bugün olabilir" dedim ve malımın yarısını getirdim. Hz. peygamber "Aile efradına bir şey bıraktın mı?" diye sordular. "Evet, onlara da bir şeyler bıraktım" dedim. Ne kadar bıraktığımı sorduklarında da "Bunun kadar da onlara bıraktım" cevabını verdim. Biraz sonra da Ebu Bekir geldi. Hz. peygamber ona da "Ey Eba Bekir! Sen aile efradına ne bıraktın?" o da "Onlara Allah'ı ve onun resulünü bıraktım" dedi. Bunun üzerine onu hiçbir zaman geçemeyeceğimi anladım." (Ebu Davud, Tirmizi)

-Abdullah bin Câfer'in Cömertliği
Abdullah bin Câfer - radiyallâhu anh- bir seyahat esnâsında, bir hurma bahçesine uğradı. Bahçenin hizmetçisi siyahî bir köle idi. Köleye üç adet ekmek getirmişlerdi. Bu sırada bir köpek geldi. Köle, ekmeklerden birini ona attı. Köpek ekmeği yedi. Öbürünü attı. Onu da yedi. Üçüncüyü de attı. Onu da yedi.
Bunun üzerine Abdullah bin Câfer -radiyallâhu anh- ile köle arasında şöyle bir konuşma oldu:
"- Senin ücretin nedir?"
Siyahî köle:
"- İşte gördüğünüz üç ekmek."
"- Niçin hepsini köpeğe verdin?"
Köle:
"- Buralarda hiç köpek yoktu. Bu köpek uzak yerden gelmiştir. Aç durmasına gönlüm râzı olmadı." dedi.
Abdullah -radiyallâhu anh-:
"- Peki bugün sen ne yiyeceksin?"
Köle:
"- Sabredeceğim, günlük hakkımı Rabbimin bu aç mahlûkuna devrettim." dedi.
Abdullah -radiyallâhu anh-:
"- Sübhânallâh! Benim çok cömert olduğumu söylerler. Bu köle benden daha cömertmiş!" buyurdu.
Ardından da o köleyi ve hurma bahçesini satın aldı ve köleyi azad edip, hurmalığı ona bağışladı. (Kimya-yı Seâdet),

"NEDEN PAYLAŞMALIYIZ?

Kur'an'a göre mülk Allah'ındır; yerin, göğün ve bütün kâinatın yaratıcısı, hükümranı ve gerçek sahibi Allah Teâlâ'dır:

لَهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Göklerin ve yerin mülkü/hükümranlığı Allah'ındır. Diriltir, öldürür ve O, her şeye hakkıyla kadirdir.(Hadid 2)

Malın, mülkün gerçek sahibi Allah Teâlâ olduğuna göre insanların ellerindeki mal ve servet Allah'ın kendilerine verdiği birer emanettir.

أَمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلِفِينَ فِيهِ فَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَأَنْفَقُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ

Allah'a ve resulüne iman edin; O'nun size emanet olarak verdiklerinden, başkaları için de harcayın. İçinizden iman edip böyle harcamada bulunanlara büyük mükâfat vardır.

İnsanlar bu emaneti, emaneti kendilerine veren Allah'ın emirleri doğrultusunda kullanmak mecburiyetindedirler. İşte bu nedenle Allah zekât, infak ve sadaka gibi yollarla fakirlerin gözetilip onlara yardım edilmesini, zenginlerin servetlerinde fakirlerin de haklarının olduğunu belirtir: "Zenginlerin mallarında muhtaç ve yoksulların da hakkı vardır." Ve onlara haklarının verilmesini emreder:

وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْ

Onlara, Allah'ın size verdiği maldan veriniz. (Zariyat 9)

Ayette fakire yardımda bulunan zengin dikkati çekiliyor, sanki ona şöyle deniliyor: "Fakire yardımda bulunurken mağrur olma, ona tepeden bakma. Zira sen, Allah'ın sana verdiği malın bir kısmını ona veriyorsun, bu, onun hakkıdır. Sen ona bir lütufta bulunmuyorsun, sana verilenden Allah'ın emrini tutup ona hakkını veriyorsun."

Vermiş olduğu malın aslında Allah tarafından kendisine bir emanet olarak verildiğinin anlamını kavramış olan insan yapacağı ve yaptığı hiçbir iyiliği kendisinin bir mahareti olarak görmez adeta bir emanetçi gibi malın ihtiyaç sahibine ulaşmasına vesile kıldığı için Allaha şükreder.

Sadece zengine değil uyarı Fakirin de dikkati çekiliyor ve adeta ona da şöyle sesleniliyor: "Sana yardımda bulunan kimseyi zengin eden benim. Ona verdiğim malın bir kısmını sana vermesini ben emrettim.

CİMRİLİK: UZAK DURULMASI GEREKEN HASLET

Kıymetli müslümanlar, değerli kardeşlerim zengin ve fakir bu manayı kavradığında ne alan ne veren farklı duygulara kapılır, yaptığının Allah için yapar ve mükafatı verecek olan yine odur der ve ne verirken ne de alırken herhangi bir olumsuzluk yaşamaz. Fakir olan bilir ki bu Allahın bana bir ihsanıdır bu kardeşimi vesile kıldı diyerek şükreder. Zengin ise benim malımı bana lutfeden Allah onu arındırmak ve paylaşma duygusunu yaşatması için bana bu kardeşimi vesile kıldı der ve o da şükreder bu şekilde kardeşlik köprüleri de kurulmuş olur.

Allah'ın zenginlere, fakir ve güçsüzleri gözetmelerini emretmesinin sayısız hikmet ve yararları vardır. Bunların birkaçı şunlardır:

İslamiyet cemiyetin birlik ve beraberliğine çok önem verir. Müslümanların birbirlerine kenetlenmiş sağlam bir bina gibi olmalarını ister. Müslümanlardan meydana gelen toplumu bir vücut ve o toplumun fertlerini de o vücudun muhtelif organları gibi görür. Vücudun herhangi bir yerinde meydana gelen elem ve ızdıraba diğer organlar nasıl bigane/ilgisiz kalamazsa, bunun gibi cemiyet de kendisini meydana getiren fertlerin dert, ızdırıp ve sıkıntılara ilgisiz kalamaz. Nitekim Peygamber efendimiz "Her kim müslümanların derdini kendine dert edinmezse onlardan değildir" (11 Aclûnî, Keşfü'l-hafâ', II , 227) buyurmuştur.

Cimrilik; diğergâmlıktan bencilliğe koşturaktır. Cenâb-ı Hak'ka sığınacağı yerde, malına sığınmaktadır. Bir noktada malının putperesti olmaktadır.

Hâlbuki o malı ona veren Cenâb-ı Hak'tır. Cimrilik Allah'ın sevmediği hasletlerden birisidir. İslâm'la şereflenen bir insana cimrilik ve israf haramdır. Cimrilik ve israftan kurtulan insanlar saadete ve selamete kavuşurlar. Allah'a ve ahiret gününe inanan bir insan fakirlere yardım ederek nefsindeki bu kara lekeyi temizler ve bu beladan kurtulur.

Cimrilik hem ferdleri hem de bütün bir toplumu ilgilendiren bir hastalıktır. Bu bakımdan Peygamber Efendimiz (asm) bir hadislerinde cimrilik hakkında şöyle buyurmuştur:

وَاتَّقُوا الشُّحَّ فَإِنَّ الشُّحَّ أَهْلَكَ مَنْ كَانَ
قَبْلَكُمْ، حَمَلَهُمْ عَلَيَّ أَنْ سَفَكُوا دِمَاءَهُمْ،
وَأَسْتَحَلُّوا مَحَارِمَهُمْ

"Cimrilikten de sakınınız, çünkü cimrilik sizden önceki ümmetleri helak etmiş onları birbirlerinin haksız yere kanlarını dökmeye, haramlarını helal saymaya yöneltmiştir." (Müslim; Bir 56)

Tutumlu olmak ile, cimri olmayı birbirinden ayırt etmek gerekir. Tutumlu olmak; insanın harcamalarını giderlerine göre ayarlamasıyken, cimrilik ise, insanın ihtiyacı olandan çok daha az harcama yapma davranışıdır.

Peki cimrilik bir hastalık mıdır, eğer hastalık ise Dini ve psikiyatrik tedavisi mümkün mü? Nöroloji Uzmanları, cimri kişinin bir paylaşımında bulunacağı zaman kendisinden sanki bir parça kopuyormuşçasına rahatsız olduğunu bir kayıp yaşayacağını düşündüğünü belirtiyorlar. Yani verdiği zaman adeta canından can gitmiş gibi bir his yaşar bu da cimri kişinin özelliği olarak karşımıza çıkmış olur. Cimrilik bir hastalıktır ve bunu tedavisi de cömertlikten geçer.

Cömertlik aynı zamanda bizi hastalıktan koruyan bir kalkan olarak da cimrilik hastalığından koruması da önemli bir olgudur. Aynı zaman da kutsal kitabımız da cimrilikle ilgili Mevla'mız bizleri uyarmakta uzak durulması gerektiğini bizlere emretmektedir.

قُلْ لَوْ أَنْتُمْ تَمْلِكُونَ خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي إِذًا لَأَمْسَكْتُمْ خَشْيَةَ
الْإِنْفَاقِ وَكَانَ الْإِنْسَانُ قَثُورًا

De ki: "Rabbimin rahmet hazinelerine eğer siz sahip olsaydınız, harcanır korkusuyla kısıtlanırdınız. İnsan oğlu çok eli sıkıdır!" (İsra 100)

Ne kadar çok hazine sahibi olsa da insanın kısıtlanırsa kısıtlanırsa bir yapıya sahip olduğu, malının çok olmasının aksine elinin daha sıkı olmasının da insanın bir huyu olduğunu ayet bizlere açıkça göstermektedir. İnsan oğlunun eli sıkıdır diyerek bizlere tarifini yapan mevlamız aslında lütuf ve kerem sahibi olan yaratıcı olarak kullarının da ikram eden ve cömert olan varlıklar olması gerektiğini bizlere ifade etmiş olur. Konuyla ilgili asrı saadetten bir örnekle devam edelim;

Beşîr bin Hasâsiyye -radiyallâhu anh- anlatıyor: "Rasûlullah -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'e bey'at etmek için geldim. Bana; Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in de O'nun kulu ve Rasûlü olduğuna şahâdet etmemi, namaz kılmamı, zekât vermeme, İslâm üzere haccetmemi, Ramazan orucunu tutmamı ve Allah yolunda cihâd etmemi şart koştu.

«-Ey Allâh'ın Rasûlü! Vallâhi bunlardan ikisine gücüm yetmez. Onlar da cihad ve sadakadır. İnsanlar cihaddan kaçan kimseye Allâh'ın gazab ettiğini söylüyorlar. Ben ise cihad meydanına gelince nefsimi ölüm korkusu kaplayıp kaçmaktan endişe ediyorum. Sadakaya gelince; benim malım küçük bir koyun sürüsü ve on deveden ibarettir. Onlar da ehlimin mâişet kaynağı ve binek hayvanlarıdır.» Rasûlullah -sallâllâhu aleyhi ve sellem- elimi tuttu, salladı ve şöyle buyurdu: «-Cihad yok, sadaka yok; peki o hâlde nasıl cennete gireceksin?!»

Bunun üzerine:

«-Yâ Rasûlâllah! Bey'at ediyorum.» dedim ve Allah Rasûlü'ne, koştuğu bütün şartlar üzerine bey'at ettim." (Ahmed, V, 224)

Bir hüsrân sebebi olan cimrilik de, cennet yolundan uzaklaştıran ve cehenneme saptıran bir zaaf olarak bu hadiste karşımıza çıkmış, cennete girmenin yollarından birinin cimriliği terk etmekten geçtiğini bizlere hatırlatmış oldu.

Hâlbuki;
İnsana Cenâb-ı Hak ne
lutfettiyse onun bedelini
istemektedir.
İnsan tefekkür etmeli.
Allah kendisine göz
verdiyse, gözün bedeli yani
şükürü var... Nerede, nasıl
kullanıldığının mes'ûliyeti
var. Kulak verdiyse öyle...
Mal verdiyse; malın bedeli,
yani şükürü, hesabı ve
mes'ûliyeti var...

Dolayısıyla;

İnsan, mal vb. nimetlere kavuştum diye sevinmek yerine, imtihan ve mes'ûliyetini düşünmeli ve o nimeti, ona göre kullanmalı verilen nimetin de paylaşılması gerektiği bilincinde olmaya gayret göstermelidir. Servetin imtihanı da; cimrilik ve israftan uzak bir şekilde, o serveti Allah yolunda bir malzeme olarak istihdâm edebilmektir. Bu imtihan da ayağı kayanlar çoktur. En meşhur misâli ise; Kârun

Kârun, fakirken Tevrât'ı en iyi tefsir eden âbid biriydi. Hâle rızâ göstermedi. Şeytanın telkinleriyle mal peşine düştü. Hâlbuki zenginlik onun için hayırlı değildi.

Zenginleşince ise zenginliğin imtihanını veremedi. Kavmi bile onun aşırılığına, şâşaasına ve gösterişine isyan etti;

“Mâlikül-mülk olan, yani mülkün gerçek sahibi olan Rabbimiz; bize bu dünyada verdiklerini imtihan için, âhiret sermayesi olarak lutfetmiştir. O sermayenin tasarrufunda, Mülk'ün sahibinin iki şartı vardır. Cimrilik yok! İsrâf yok!

CİMRİLİĞİN DÜNYEVİ ZARARLARI NELERDİR?

1- Allah (cc) cimri bir kimsenin elinden, verdiği nimetleri alır
“Allah-u Teâlâ'nın bir takım kulları vardır, öteki kulların yararına harcamak üzere kendilerine nimetler bahşetmiştir. Cimrilik yapıp sahip oldukları imkânları Allah'ın kulları yararına sarf etmezlerse, Allah nimetleri ellerinden alır, başkalarına verir.” (Müslim)

2- Cimri bir mü'min şeytanın en çok sevdiği kimsedir
“İhya'î Ulumid-din de Gazalinin beyanına göre “Zekeriya (as) iblisi kendi suretinde görünce sordu:

“İblis, bana söyle bakalım, en çok sevdiğin kişilerle, en kızdığın kimseler kimlerdir?” İblis:

“En çok sevdiğim kişi cimri mü'min, en kızdığım da cömert fasıktır.”
“Niye?”

“Çünkü cimrinin cimriliği bana yeter. Ama cömert fasığı, Allah'ın bağışlamasından korkuyorum.” der.”

1- Cimri bir kimse insanların muhabbetini kazanamaz
Yahya bin Muaz şöyle diyordu:
“Ahlaksız da olsalar gönüller cömertlere karşı sevgi beslerler iken, takva sahibi olsalar da cimrilere kin tutarlar.” (İhya'î Ulumid-din)

2- Cimrilik akrabalık bağlarını kesmeye sebeptir
İbnu Ömer anlatıyor: “Bir gün Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) bize hitab ederek şöyle buyurdular:

إِيَّاكُمْ وَالشُّحَّ فَإِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِالشُّحِّ،
أَمْرَهُمْ فَبَخِلُوا، وَأَمْرَهُمْ بِالْفُجُورِ فَفَجَرُوا

“Sıklık huyundan kaçının. Zira sizden önce gelip geçenler bu huy yüzünden

helâk oldular. Şöyle ki: Bu huy onlara cimrilik emretti, onlar hemen cimrileşiverdiler, sıla-ı rahmi kesmelerini emretti, hemen sıla-ı rahmi kestiler, doğru yoldan çıkmayı (fücur) emretti, hemen doğru yoldan çıktılar." [H; İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi,]

Cimriliğin ilacı ise;
Bir hadiste cimrilikten kurtulma yolunu sevgili Peygamberimiz şöyle açıklamaktadır:

بَرِيٍّ مِنَ الشُّحِّ مَنْ آدَى الرَّكَاةَ وَقَرَى الضَّيْفَ وَأَعْطَى فِي النَّائِبَةِ
“Zekâtını veren, misafire ziyafet çeken ve bir felaket anında başkalarına yardımda bulunan cimrilikten kurtulur.” [Buharî, Mezalim 8.]

Her haslette olduğu gibi cimrilik hasletinin ilacı da başta o hasletin kendisinde bulunduğunu kişinin tespit etmesi ve hadiste de bildirildiği gibi bu hasletin üzerine giderek izalesine çalışılmasıdır. Bu hadis ve açıklamalar da bize cimriliğin sosyal hayatımıza ve yaşantımıza dair olumsuz etkilerini göstererek neden uzak durmamız gerektiğini anlamamız adına yardımcı olacaktır. Rabbimizin lütuf sahibi olduğunu bilen bir insan için cimrilikten uzaklaşıp cömert olmak ve isar kavramını hayatının merkezine sokması çok zor olmasa gerek kıymetli müminler. Tekrar başa dönecek olursak cömertlik tavsiye edilen övülen bir haslet iken cimrilik ise uzak durulması gereken bir haslet olarak karşımıza çıkmaktadır.

SONUÇ

İsar konusunu ve genel olarak cimrilik ve cömertlik kavramının üzerinde durduğumuz yazımız da cömertliğin faydaları, isarın güzellikleri ve cimriliğin olumsuz yanlarını paylaşmaya çalıştık. Baktığımız zaman cimrilik ve isar birbirine çok uzak olan ve birbirinin zıttı iki haslet olarak karşımıza çıkar ve Kuran bize isarı överken cimriliği yasak eder. Peygamber bize cömertliği tavsiye ederken cimrilik konusunda Allaha sığınması gereken kötü huy olduğunu öğretir. Cömertlik güzel bir huy ve mümine yakışan davranış şeklidir. İsar ise cömertliğin de üstü olan bir özellik olduğundan mükafatı ve derecesi daha yüksek olan erdemli bir ödev olarak karşımıza çıkmakta ve tavsiye edilmektedir. Görüldüğü gibi îsâr, kişinin kendisi muhtaç olduğu halde nefsin den feragat edip bir başkasını kendine tercih etmesidir.

Îsâr bir cömertlik ama sıradan bir cömertlik değil, cömertliğin zirve noktasıdır.

Îsâr, insanın kendi derdini unutup başkalarının derdine deva olmaya çalışmasıdır. İsar, insanın muhtaç olduğu bir dili m ekmeği, din kardeşim daha muhtaçtır diyerek ona vermesidir.

Isâr toplumun menfaat ve çıkarlarını kendi menfaat ve çıkarlarından üstün tutması, yaşama zevki yerine yaşatmaktan haz duymasıdır.

Isâr, ulvî bir duygu, yüksek bir haslet ve insanlar arasındaki sevgi, saygı, merhamet, şefkat ve kardeşliğin güzel bir tezahürüdür.

Isâr, bir nazariye değil, yaşanmadan ortaya atılmış bir görüş, bir ideal değil, yaşanmış, ilk islam toplumunda en güzel örnekleri verilmiş ahlaki bir erdemliliklerdir..

Bu yüksek haslet ve ulvî duyguları besleyen hiç şüphesiz yüce ki tabımız Kur'ân-ı Kerim'dir. Kur'ân, böyle güzel haslet ve yüksek ideallere sahip nesil yetiştirmek için gelmiştir.

Duyduklarımız ve okuduklarımızla amel edebilmeyi Rabbimiz bizlere nasip eylesin.

Bizden istediği gibi kulluk yapabilmeyi bizlere nasip eylesin.

Peygamberimizin tavsiye ettiği gibi cömert olmayı cimrilikten uzak durabilmeyi ve paylaşma duygusunu hissederek hayatımızı yaşamaya bizleri muvaffak eylesin.

Günümüz hayırlı ve bereketli olsun.

Allah razı ve hoşnut olsun.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Rahman ve Rahim olan Allah'ın Adıyla.

-İSAR-

İhsan MERSİNLİ

Ünye İlçe Vaizi

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ
الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
صَلُّوا عَلَيَّ رَسُولَنَا مُحَمَّدَ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةَ وَالسَّلَامَ
عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَاصْحَابِهِ
وَاتَّبَاعِهِ وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ
رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاحْلُلْ
عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي
رَبِّ زِدْنَا عِلْمًا وَالْحَقِّنَا بِالصَّالِحِينَ
اللَّهُمَّ عَلِّمْنَا بِمَا يَنْفَعُنَا وَأَرْفَعْنَا بِمَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ
أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ
الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
سُبْحَانَكَ لَا فَهْمَ لَنَا إِلَّا مَا فَهَمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ
الْجَوَادُ الْكَرِيمُ
إِنَّ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ ، أَحْسَنَ الْهَدْيِ
هَدْيُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
صَلُّوا عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ
صَلُّوا عَلَى طَيْبِ قُلُوبِنَا مُحَمَّدٍ
صَلُّوا عَلَى شَفِيعِ ذُنُوبِنَا مُحَمَّدٍ
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا
مُحَمَّدٍ

Pek aziz ve muhterem kardeşlerim! Gününüz mübarek olsun! Yüce Rabbim, bu kıymetli zaman diliminin bereketinden, kendisinin lütuf ve inayetinden ziyadesiyle istifade edebilmeyi hepimize nasip eylesin! Bugünkü vaazımızda "İsar" konusunu işleyeceğiz. Rabbim, bizlere doğru bir şekilde ifade edebilmeyi sizlerede istifade edebilmeyi nasip eylesin. Muhterem Mü'minler! Toplumsal kardeşliği, birlik ve beraberliği sağlamada son derece önemli olan birçok etken vardır: Bunlardan biriside İsar (diğerkamlık) kavramıdır.

İSÂR NEDİR?

Sözlükte "bir şeyi veya bir kimseyi diğerine üstün tutma, tercih etme" manasına gelen îsâr ahlak terimi olarak "bir kimsenin, kendisi ihtiyaç içinde bulunsa bile sahip olduğu imkanları başkalarının ihtiyacını karşılamak üzere kullanması, başkasının yararı için fedakarlıkta bulunması demektir.

Fedakârlık, insanın sahip olduğu şeylerden bir başkası için vazgeçmesidir. Kimi zaman malından, kimi zaman rahatlığından, kimi zaman da canından vazgeçmektir. Bazen yapılan bir hatayı affetmek, bir sıkıntıya sabretmek, bazen daha fazlasına ulaşabilecekken aızıyla yetinmek, bazen de kendi hakkından feragat etmektir.

Bir annenin çocuklarına olan merhameti ve onların rahatı için yaptıkları göz önüne alındığında fedakârlık duygusunun insanın doğasında var olduğu açıkça görülür. İslâm Dini, bu fitrî duygunun beslenerek kişide temel bir özellik hâline gelmesini hedefler.

Muhterem Müslümanlar! Nitekim iman ile fedakârlık arasında çok sıkı bir bağ vardır. Yalnızca Rabbin rızasını kazanma arzusu, kişinin din kardeşine sevgi ve merhametle bakmasını sağlayıp, ihtiyaç duyduğu bir şeyi karşılık

Nitekim iman ile fedakârlık arasında çok sıkı bir bağ vardır.

Beklemeden daha çok ihtiyaç duyan bir başkasına vermesini kolaylaştırırken, fedakârlık ve îsâr duyguları da Allah'a olan inancı kuvvetlendirir. Bir kimsenin cömertlikte îsâr derecesine ulaşabilmesi için ikram ettiği şeye kendisinin fiilen muhtaç durumda bulunması şart değildir, önemli olan muhtaç olsa dahi başkasını kendisine tercih edebilecek bir ahlak anlayışına ve irade gücüne sahip bulunmasıdır.

İsârın terim anlamına esas olarak gösterilen ayette bütün mal varlıklarını Mekke'de bırakarak Medine'ye göç etmek zorunda kalan Hz. Peygamber'i ve diğer muhacirleri şefkatle kucaklayıp mal varlıklarını onlarla paylaşmaktan çekinmeyen

Medineli müslümanlar (ensar) övgüyle anılmakta, ayette onların şahsında müslüman toplumun bazı temel manevi ve ahlaki özelliklerine temas edilmektedir. Buna göre müslümanlar öncelikle imanı gönüllerine yerleştirmişlerdir, ayrıca muhacir olarak zor durumda kalıp kendi beldelerine gelenleri severler.

Din kardeşlerine kendilerinden daha fazla imkan sağlanmasından dolayı içlerinde kıskançlık duymazlar, nihayet ihtiyaç içinde olsalar dahi onları kendilerine tercih eder.

Şahsi menfaatlerinden ve zevklerinden fedakarlıkta bulunurlar. İsâr kavramı genellikle mali fedakarlıklar için kullanılmakla birlikte bazı kaynaklarda "can ile isar"dan, yani kişinin sevdiği bir kimse için kendi rahatını, huzurunu, hatta hayatını feda etmeyi göze almasından da söz edilmekte ve bunun malla isardan daha faziletli olduğu belirtilmektedir.

Bundan dolayı tasavvufta sevgi kısaca îsâr olarak da tanımlanır. Çünkü en yüksek derecede sevgi, seven kişinin gerektiğinde sevdiği için canını feda etmeyi göze almasını sağlar. (TDV İslam Ansiklopedisi İsâr Maddesi)

İSÂR NEDEN ÖNEMLİDİR?

İnsanlar yaratılışları icabı sosyal varlıklardır vetoplu halde yaşarlar. Toplu halde yaşayan varlıklar hep birbirlerine muhtaçtır, her şahsın kişisel ihtiyaçlarının hepsini kendisinin karşılamasına imkan yoktur. Şairin dediği gibi;

Zen merde, civân pîre, keman tûrine muhtâç

Hülâsa ecza-yı cihan cümle biri birine muhtâç.

Birbirlerine muhtaç olan ve toplu halde yaşayan insanların birbirleriyle yardımlaşma ve dayanışma içerisinde olmaları, birbirlerinin ihtiyaçlarını gidermeye çalışmaları gerekir. Bilinen bir gerçektir ki ilahi hikmet gereği toplum içerisinde yaşayan insanların bir kısmı zengin, bir kısmı fakirdir, bir kısmı güçlü, bir kısmı güçsüzdür. Kısaca herkesin gücü ve mali durumu farklıdır.

Allah rızık verirken kiminizi diğerlerine üstün tutmuştur.

Aziz Kardeşlerim!

Yüce Rabbimiz Kur'anı Kerimde Nahl Suresi 71. Ayette bizlere bu hakikati anlatmaktadır:

وَاللّٰهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ فَمَا الَّذِيْنَ فَضَّلُوْا بِرِزْقِهِمْ عَلَىٰ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِيْهِ سَوَآءٌ اَفَبِعِزَّةِ اللّٰهِ يَجْحَلُوْنَ

Allah kiminize kiminizden daha fazla rızık verdi. Ama kendilerine fazla verilenler, rızıklarını ellerinin altındakilerle paylaşıp da onları bu hususta kendileriyle eşit hale getirmeye yanaşmıyorlar. Peki onlar Allah'ın nimetini inkâr etmiş olmuyorlar mı? (Nahl, 71)

Toplum içerisinde zengin ve fakirlerin bulunması bir vaka olduğuna göre, bunların birbirleriyle kaynaştırılması, birlik ve beraberliklerini sağlayıcı esasların konulması gerekir.

Onun için Kur'an'ın üzerinde durduğu önemli hususlardan biri de insanlar arasında yardımlaşma ve dayanışmayı gerçekleştirmektir.

Kur'an, toplumu meydana getiren fertlerin birbirleriyle ilgilenip hep beraber mutlu bir hayat sürmelerini öngörür. Bu, Kur'an'ın temel hedeflerinden biridir. Paylaşma şuuruna ermemiş, hep kendini düşünen, kendi çıkarları peşinde koşan, hiç başkalarını düşünmeyen bir kimse Kur'an nazarında noksandır.

Çünkü Kur'an paylaşmayı imanın vaz geçilmez şartlarından biri saymıştır. Bunun için Allah zengin müminleri zekât ve sadaka vermek, kurban kesmek gibi birtakım mali ibadetlerle yükümlü kılmıştır. Servetin zenginler elinde dolaşan bir meta olmasını önlemek için gerekli tedbirleri almıştır.

Kur'anda fakire yardımda bulunan zengin dikkati çekiliyor, sanki ona şöyle deniliyor: Fakire yardımda bulunurken mağrur olma, ona tepeden bakma. Zira sen, Allah'ın sana verdiği malın bir kısmını ona veriyorsun, bu, onun hakkıdır. Sen ona bir lütufta bulunmuyorsun, bilakis Allah'ın emrini tutup ona hakkını veriyorsun.

Fakirin de dikkati çekiliyor ve adeta ona da şöyle sesleniliyor: Sana yardımda bulunan kimseyi zengin eden benim. Ona verdiğim malın bir kısmını sana vermesini ben emrettim. Bu malda senin hakkın vardır. Bu duygu içerisinde onu kabul et, eziklik içerisinde bulunma.

İslamiyet cemiyetin birlik ve beraberliğine çok önem verir.

Müslümanların birbirlerine kenetlenmiş sağlam bir bina gibi olmalarını ister. Müslümanlardan meydana gelen toplumu bir vücut ve o toplumun fertlerini de o vücudun muhtelif organları gibi görür. Vücudun herhangi bir yerinde meydana gelen elem ve ızdıraba diğer organlar nasıl ilgisiz kalmazsa, bunun gibi cemiyet de kendisini meydana getiren fertlerin dert, ızdırıp ve sıkıntılarına ilgisiz kalmaz.

Peygamber Efendimiz bu durumu şu sözleriyle bizlere anlatmıştır:

مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادِهِمْ وَتَرَاحِمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ: إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهَرِ وَالْحَمَى

Müminler, birbirlerini sevme, birbirlerine merhamet etme ve birbirlerine şefkat gösterme konusunda bir vücut gibidirler. Vücudun bir organı rahatsız olsa, diğer organlar uykusuzluk ve hararete ona ortak olurlar. (Müslim, Birr, 66.)

Peygamber efendimiz diğer bir ifadelerinde de şöyle buyurmuştur:

Enes'ten nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: Sizden biri, kendisi için istediğini (Müslüman) kardeşi için de istemedikçe (gerçek anlamda) iman etmiş olamaz. (Buhârî, İmân,7.)

Zenginlerin fakirleri gözetmeleri, onların yardımına koşmaları cemiyette zenginlerle fakirlerin kaynaşmasını sağlar. Zenginin fakiri sömürmeye kalkışmasını ve fakirin de zengin malına göz dikmesini önler.

Yüce Rabbimiz Yüce Kitabımız Kur'an-ı Kerimde İsârla İlgili Bizlere Ne Söyler?

*İsâr Kavramı Sözlük Anlamıyla Kuranda Şu Şekiller de Geçmektedir.

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

1)

قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ أَتَرَكَ اللَّهُ عَلَيْنَا وَإِنْ كُنَّا لَخَاطِئِينَ

Dediler ki: Allah'a andolsun, gerçekten Allah seni bize üstün kıldı. Gerçekten biz suç işlemiştik. (Yûsuf Sûresi, 12/91.)

2)

بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ خَيْرٌ وَأَبْقَى

Fakat sizler dünya hayatını tercih ediyorsunuz. Oysa ahiret, daha hayırlı ve süreklidir. (A'lâ Sûresi, 16-17.)

3)

فَأَمَّا مَنْ طَغَى وَآثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَى

Kim azgınlık eder ve dünya hayatını tercih ederse, şüphesiz, cehennem onun sığınağıdır. (Nâziât Sûresi, 37-39.)

4)

قَالُوا لَنْ نُؤْتِرَكَ عَلَى مَا جَاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالَّذِي
فَطَرْنَا فَاَقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي هَذِهِ
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا

Sihirbazlar şöyle dediler: "Bize gelen apaçık delillere ve bizi yaratana seni asla tercih etmeyeceğiz. Artık sen vereceğin hükmü ver. Sen ancak bu dünya hayatında hüküm verirsin." (Tâhâ Sûresi, 72.)

* İsrâ Kavramı Terim Anlamın da ise Kuranda Şu Şekil Geçer.

5)

وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ
هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا
أُوتُوا وَيُؤْتِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ
خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوَقِّعْ نَفْسَهُ فَأُولَئِكَ هُمُ
الْمُفْلِحُونَ

Onlardan (muhacirlerden) önce o yurda (Medine'ye) yerleşmiş ve imanını da gönüllerine yerleştirmiş olanlar, hicret edenleri severler. Onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık duymazlar. Kendileri son derece ihtiyaç içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden, hırsından korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir. (Haşr, 9.)

Haşr sûresi 9'ncü ayetin nüzul sebebiyle ilgili farklı rivayetler bulunmaktadır:

a)

Hicretin dördüncü senesinde Nadiroğulları ile yapılan savaş neticesinde çok miktarda ganimet alınmıştı. Daha doğrusu bu mallar savaşız olarak ele geçirildiği için fey deniliyordu. Fey'in tasarruf yetkisi de devlet malı olarak Peygamber Efendimiz'e bırakılmıştı.

Peygamber Efendimiz söz konusu malları yalnız muhacirler arasında bölüştürerek bir taraftan onları kendi kendilerine yeterli hale getirmek, diğer taraftan da Ensar'ın yükünü hafifletmek istiyordu. Bunun için Ensar'ı/ Medineli Müslümanları çağırttı, onlarla istişarede bulundu, onlara, muhacirlere şimdiye kadar yapmış oldukları iyilik ve fedakârlıktan dolayı teşekkür ettikten sonra sözüne şöyle devam etti:

İsterseniz Benî Nadir Yahudilerinin mallarından Allah'ın bana fey olarak verdiği malları sizlerle muhacirler arasında paylaşayım, muhacirler önceden olduğu gibi evlerinizde oturmaya ve mallarınızdan istifade etmeye devam etsinler. Ya da isterseniz bu malları muhacirler arasında taksim edeyim, onlar da artık sizin evlerinizden çıksınlar."

Ensar'dan Sa'd b. Ubâde ve Saîd b. Muaz söz alarak: "Ya Resûlallah! Bu malları muhacir kardeşlerimiz arasında taksim et, onlar şimdiye kadar olduğu gibi yine evlerimizde de oturmaya devam etsinler" dediler. Bunu işiten diğer Ensar da: "Yâ Resûlallah! Biz de razı olduk ve kabul ettik" dediler.

Bunun üzerine Hz. Peygamber: "Allah'ım Ensar'ı ve çocuklarını koru, onlara merhametinle muamele et" diye dua etti ve savaşız olarak elde edilen bu ganimet mallarını muhacirler arasında taksim etti, Ensar'dan sadece fakir oldukları için Sehl b. Huneyf ile Ebû Dücâne'ye verdi. Bir de Sa'd b. Muaz'a bir kılıç verdi. (Kurtubi, el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'an, 18, 23-24.)

b)

حَدَّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ ، حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ ، عَنْ فُضَيْلِ بْنِ غَزْوَانَ ، عَنْ أَبِي حَازِمِ الْأَشْجَعِيِّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : إِنِّي مَجْهُودٌ . فَأَرْسَلَ إِلَيَّ بَعْضُ نِسَائِهِ ، فَقَالَتْ : وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ ، مَا عِنْدِي إِلَّا مَاءٌ . ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَيَّ أُخْرَى ، فَقَالَتْ مِثْلَ ذَلِكَ ، حَتَّى قَلْنَ كُلُّهُنَّ مِثْلَ ذَلِكَ : لَا وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ ، مَا عِنْدِي إِلَّا مَاءٌ . فَقَالَ : " مَنْ يُصِيفُ هَذَا اللَّيْلَةَ رَحِمَهُ اللَّهُ ؟ " فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ ، فَقَالَ : أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ . فَأَنْطَلَقَ بِهِ إِلَى رَحْلِهِ ، فَقَالَ لَامْرَأَتِهِ : هَلْ عِنْدَكَ شَيْءٌ ؟ قَالَتْ : لَا ، إِلَّا قُوْتٌ صِيبَانِي . قَالَ : فَعَلَلِيهِمْ بِشَيْءٍ ، فَإِذَا دَخَلَ ضَيْفُنَا فَاطْفَيْ السِّرَاحَ ، وَأَرِيهِ أَنَا نَاكِلٌ . فَإِذَا أَهْوَى لِيَأْكُلْ فَقُومِي إِلَى السِّرَاحِ حَتَّى تَطْفِئِيهِ . قَالَ : فَفَعَدُوا ، وَأَكَلَ الضَّيْفُ ، فَلَمَّا أَصْبَحَ غَدَا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : قَدْ عَجَبَ اللَّهُ مِنْ صَنِيعِكُمَْا بَضَيْفِكُمَْا اللَّيْلَةَ .

Ebu Hüreyre (r.a.)dan rivayet edildiğine göre bir adam Resûlullah (s.a.v.)'in yanına gelerek: "Yâ Resûlallah! Açlıktan zayıfladım, tahammülüm kalmadı, diye şikâyet etti. Resûlullah (s.a.v.) onu karnının doyurulması için hanımlarının yanına gönderdi. Hanımları: "Bizim yanımızda sudan başka bir şey yoktur" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) yanında bulunanlara:

Şu aç kim yiyeceğine ortak eder yahut kim konuk eder? buyurdu. Ensar'dan Ebû Talha ayağa kalktı: "Ben!" diye cevap verdi ve misafir ile evine, eşinin yanına gitti ve: "Haydi Resûlullah (s.a.v.)'in misafirini ağırla!" dedi. Fakat kadın:

"Çocukların azığından başka evimizde bir şey yok ki!" diye cevap verdi. Kocası: "O yemeğini getir, ışığını yak, çocuklarını da uyut!" dedi. Kadın da akşam yemek yenileceği sırada yemeğini hazırladı, ışığını yaktı; çocuklarını da uyuttu, sonra kalktı, kandili düzeltir gibi oynayıp söndürdü. Bu suretle karı-koca kendilerini misafire yemek yiyor gibi göstermeğe çalıştılar. Misafir karnını doyurdu. Karı-koca ikisi de aç gecelediler. Sabah olunca ev sahibi Resûlullah (s.a.v.)'e gitti. Resûlullah onu görünce şöyle buyurdu: "Bu gece Allah sizden hoşnut oldu. Karı-koca sizin güzel hareketinize hayret etti ve Allah azze ve celle: "Kendileri zaruret içerisinde bulunsalar bile başkalarını kendilerine tercih ederler" mealindeki ayetini indirdi." (Hadislerle İslam, Cild 3, Sayfa 273.)

c)

İbnü'l-Cevzî'nin naklettiği üçüncü rivayet ise şöyledir: Resûlullah (s.a.v.)'in ashabından birine bir koyun başı gönderilmişti. Bu zat: "Din kardeşim filan ve ailesinin buna benden daha çok ihtiyacı var" demiş ve ona göndermiş, o aynı gerekçe ile bir başkasına göndermiş, o diğerine göndermiş, böylece yedi evi dolaştıktan sonra ilk gönderilen kimseye gelmişti, bunun üzerine söz konusu ayet inmiştir. Bu rivayet Abdullah b. Ömer'den gelmiştir. (Kurtubî, el-Câmiu li ahkâmî'l-Kur'ân, 18, 25.) Burada övülen ve özellikleri zikredilen kimseler, Muhacirleri kardeş bilen Medineli Ensar olmakla birlikte, ayet-i kerime sosyal hayatın mihenk taşlarını da ortaya koymaktadır. Birincisi; imanla desteklenmiş bir sevgidir. Ensar-ı Kiramın Muhacirleri kardeş bilip sevmeleri gibi, Müslümanlar da birbirlerini sevmelidir. İkincisi; hasetten, kinden ve nefretten uzak durmaktır. Zira kardeşlik ve sevgi bunu gerektirir. Üçüncüsü ise; cömertlik ve fedakârlıktır. Gerektiğinde aynen Ensar'ın yaptığı gibi mal ve canla îsârda bulunulmalıdır.

**Hız. Âdem'e sözü hatırlattı
Ayat-i kerimenin nüzul
sebebiyle ilgili olarak anlatılan
hadiseler, ensarın ne büyük bir
meziyete sahip olduğunu
göstermektedir. Muhacirler
Mekke'den Medine'ye
geldiklerinde büyük fedakârlık,
cömertlik ve faziletin en üst
derecede grafiğini çizen
Medineli müminler, bu
meziyetleri sebebiyle "ensar"
ismine lâyık görülmüşlerdir.**

Ensar'ın Muhacir kardeşlerine karşı sergiledikleri bu erdemli davranış, İslâm tarihinde îsâr ayetiyle perçinlenmiş ve böylece hiç sönmeyecek kardeşlik meşalesi yakılmıştır.

Hız. Peygamber (sav) Efendimiz onlara destek olunmasını istiyordu. Nitekim Beni Nadir oğullarından alınan ganimetlerin Muhacirlere verilmesi ve böylece onların Ensar'ın evinden çıkarak kendi başlarına çalışmalarını yahut da bu ganimetlere Ensar'ın da ortak olarak bir müddet daha Muhacirlerle kalmalarını teklif buyurduğunda, Ensar-ı Kiram ne kendilerinin bir şey almalarına, ne de Muhacirlerin evlerinden çıkarılmalarına asla razı olmayarak, Allah'ın rızasını ve Peygamberi (sav)'in sevgisini kazanmışlardır.

Din ve vicdan hürriyeti uğruna kendi öz yurtları olan Mekke'den hicret eden cefakâr Muhacirleri bağrına basan Medineli müslümanlar Yüce Kitabımız Kur'andaki şu ayeti kerimenin gereğini yerine getiriyorlardı:

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ

Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz. (Ali İmran 92.)

Din ve vicdan hürriyeti uğruna kendi öz yurtları olan Mekke'den hicret eden cefakâr Muhacirleri bağrına basan Medineli müslümanlar Yüce Kitabımız Kur'andaki şu ayeti kerimenin gereğini yerine getiriyorlardı:

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ
Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz. (Ali İmran 92.)

İman Edenlerin Öncüsü Hız. Peygamberin Hayatın da İSAR Yüksek bir ahlâk üzere olan Resûlullah'ın hayatı, fedakârlığın en güzel örneğidir. Allah'ı en iyi tanıyan ve O'na karşı sorumluluk bilinci en gelişmiş kişi olan Allah'ın Sevgili Elçisi, bütün varlığını İslâm Dini'ni tebliğ görevini en güzel şekilde yerine getirmeye ve dini üstün kılmaya adanmış ve bu uğurda her türlü fedakârlığı göze almıştır.

Müşriklerle yapılan savaflara bizzat iştirak ederek her türlü zorluğu ashâbıyla birlikte göğüslemenin yanı sıra, kendisine yapılan sözlü ve fiilî eziyetlere de katlanmış, kendisine zulmedenleri affetme büyüklüğünü göstererek onların iman etmeleri ve Allah'a ibadet eden evlâtlara sahip olmaları için Rabbine dua etmiştir.

Sevgili eşi Hız. Âişe'nin belirttiği üzere ailesiyle birlikte oldukça mütevazı bir yaşantı süren Resûlullah, maddî sıkıntısının olmadığı dönemlerde bile mütevazı yaşamaya devam etmiş

Allah'a şöyle yalvarmıştır:

اللَّهُمَّ اجْعَلْ رِزْقَ آلِ مُحَمَّدٍ قُوْتًا

Allah'ım Muhammed ailesine kendilerine yetecek kadar rızık ver. (Müslim, Zühd, 18.)

Peygamberimiz çok rahat bir hayat sürmemesine rağmen kendisinden bir şey isteyen kimseyi asla geri çevirmemiş, ashâb kendisini davet ettiğinde mutlaka bu yemeği başkalarıyla paylaşmış, “insanların en cömerdi” olarak tanınmıştır.

Onun ihtiyaç hâlinde dahi Müslüman olan ya da olmayan herkese böylesine cömert ve fedakâr davranması, kendisine duyulan sevgiyi artırmakla kalmamış, inanmayanların İslâm Dini'ni kabul etmesine de vesile olmuştur.

Özellikle yanı başındaki ilim talebeleri olan Suffe ashâbına büyük değer veren Resûlullah, kendisine gelen zekât mallarını, hiç dokunmadan onlara yönlendirmiş, şahsına gelen hediyeleri onlarla paylaşmayı bir görev bilmiştir.

Hiz. Ömer (r.a.) anlatıyor: Adamın birisi Hiz. Peygamber'e gelerek kendisine bir şey vermesini istedi. Resûl-i Ekrem Efendimiz de: "Şu anda yanımda sana verebilecek bir şey yok; fakat sen git benim adıma istediğin şeyi satın al, elime geçince ben parasını öderim." buyurdular. Ben hemen söze karşarak:

"Yâ Resûlallah, dedim. Siz bu adama daha önce de verdiniz, şimdi bu külfete ne lüzum var. Kaldı ki Allah, size, gücünüzün yetmediği bir şeyi yüklememiştir." dedim. Ne var ki Peygamber Efendimiz Ömer'in bu sözünü hoş karşılamadılar.

Bunun üzerine mecliste bulunan Ensar'dan birisi: "Yâ Resûlallah, infak et ! Ve kesinlikle Arş'ın Sahibi azaltır diye korkma!" dedi. Ensârî'nin bu sözü Hiz. Peygamber'in o kadar hoşuna gitti ki, mübarek yüzlerinde sevinç belirtileri okunacak şekilde gülümsediler ve arkasından şöyle buyurdular: "Zaten bana da öyle emredildi." (Ali Yardım, Peygamberimizin Şemali, 402-403.)

Ashaptan Büreyde b. el-Esemî evlenir, fakat düğün ziyafeti vermek için bir şeyi yoktur. Resûlullah (s.a.v.)'e gelerek durumunu arzeder. Resûlullah onu muhterem eşi Hiz. Aişe validemizin yanına göndererek, evde sepet içerisinde bir miktar hurma var, onu sana versin, der. O da gidip Hiz. Aişe'ye durumu anlatır. Hiz. Aişe sepetle hurmayı verir. Hâlbuki Resul-i Ekremi'n evinde o gün bu hurmadan başka yiyecekleri bir şey yoktur. (Ahmed, Müsned, 4, 58)

أَنَّ امْرَأَةً جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِبُرْدَةٍ - قَالَ وَمَا الْبُرْدَةُ قَالَ الشَّمْلَةُ - قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي نَسِجْتُ هَذِهِ بِيَدِي لِأَكْسُو كَهَا . فَأَخَذَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُحْتَاجًا إِلَيْهَا فَخَرَجَ عَلَيْنَا فِيهَا وَإِنَّهَا لَا زَارُهُ فَجَاءَ فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ - رَجُلٌ سَمَاءَهُ يَوْمَئِذٍ - فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَحْسَنَ هَذِهِ الْبُرْدَةُ أَكْسَيْتَهَا . قَالَ « نَعَمْ » . فَلَمَّا دَخَلَ طَوَّأَهَا وَأَرْسَلَ بِهَا إِلَيْهِ فَقَالَ لَهُ الْقَوْمُ وَاللَّهِ مَا أَحْسَنَتْ كَسِيئَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُحْتَاجًا إِلَيْهَا ثُمَّ سَأَلَتْهُ أَيَّهَا وَقَدْ عَلِمْتَ أَنَّهُ لَا يَرُدُّ سَائِلًا . فَقَالَ إِنِّي وَاللَّهِ مَا سَأَلْتُهُ أَيَّهَا لِأَلْبَسَهَا وَلَكِنْ سَأَلْتُهُ أَيَّهَا لِتَكُونَ كَفَنِي . فَقَالَ سَهْلٌ فَكَأَنْتَ كَفَنَهُ يَوْمَ مَاتَ .

Sahâbeden bir kadın elinde kenarları dokunmuş bürde türünden bir kumaşla Hz. Peygamber'in yanına gelerek, "Bunu giymeniz için kendi elimle dokudum." dedi. O günlerde böyle bir kumaşa ihtiyacı olan Efendimiz bu hediyeyi aldı ve belden aşağısına sararak, yani izar şeklinde giyinerek ashâbın yanına geldi. Fakat sahâbîlerden birinin, "Yâ Resûlalallah, bunu bana giydir!" diyerek bu kumaşı istemesi üzerine Rahmet Elçisi, bu sahâbîyi kırmadı ve evine döner dönmez kumaşı katlayarak ona gönderdi.

Bu durumu hoş karşılamayan arkadaşları sahâbîye, "Hiç iyi yapmadın. Nebî (sav) öyle bir kumaşa ihtiyacı olduğu için onu giymişti. Fakat sen, onun kendisinden bir şey isteyenini geri çevirmediğini bildiğin hâlde o kumaşı istedin." dediler.

Sahâbî ise kumaşı giymek için değil, Resûlullah'a ait bu giysiyi kendisine kefen yapmak için istediğini belirtti ve dediği gibi de oldu. Allah Resûlünün ihtiyacı olduğu hâlde, kendisine getirilen bürdeyi en küçük bir çekince göstermeksizin çok da ihtiyacı olmayan birine vermesi, benliğine işlemiş olan isârn tezahürüdür.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله: السَّخِيُّ قَرِيبٌ مِنَ اللَّهِ، قَرِيبٌ مِنَ النَّاسِ، قَرِيبٌ مِنَ الْجَنَّةِ بَعِيدٌ مِنَ النَّارِ؛ وَالْبَخِيلُ بَعِيدٌ مِنَ اللَّهِ، بَعِيدٌ مِنَ الْجَنَّةِ، قَرِيبٌ مِنَ النَّارِ؛ وَلَجَاهِلٌ سَخِيٌّ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنْ عَابِدٍ بِخَيْلٍ

Hiz. Ebû Hüreyre (radiyallâhu anh) anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Sehâvet sahibi (cömert) Allah'a yakındır, insanlara yakındır, cennete yakındır, cehennemden uzaktır. Cimri ise Allah'tan uzaktır, insanlardan uzaktır, cennetten uzaktır, cehenneme yakındır. Câhil sehâvet sahibini Allah, cimri ibadet düşkününden daha çok sever." (Tirmizî, Birr, 40)

حدیث عائشة رضی الله عنها: أنهم ذبحوا شاة، فقال النبي ﷺ: ما بقي منها؟، قالت: ما بقي منها إلا كنفها، قال: بقي كلها غير كنفها

Hiz. Âişe'den radiyallahu anhâ rivayet edildiğine göre, Resûl-i Ekrem'in ailesi bir koyun kesmişlerdi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir ara:

"Ondan geriye ne kaldı?" diye sordu.

Hiz. Âişe: Sadece bir kürek kemiği kaldı, cevabını verdi.

Bunun üzerine Hiz. Peygamber: "Desene bir kürek kemiği hariç, hepsi duruyor!" buyurdu. (Tirmizî, Sıfatu'l-kıyâme, 35.)

Allah Resûlü bu yaşantısıyla insanlara örneklik etmekle yetinmemiş, zihinlerde, mümin olmanın sorumluluk ve özveri gerektirdiği anlayışını hâkim kılmaya gayret etmiştir. Bu bağlamda,

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

“Sizden biriniz kendisi için istediğini mümin kardeşi için de istemedikçe iman etmiş olmaz.”(Tirmizi, Sıfatü’l-kıyame, 36) buyurarak kendini düşündüğü kadar başkalarını da düşünmenin, yani diğerkâmlığın imanın gereği olduğunu vurgulamış; kişiyi nefsanî arzularından doğan cimrilik, açgözlülük, kıskançlık gibi kötü duygulardan sakındırırken, ahlâkî bakımdan gelişmesini sağlayacak affetmek, sabretmek, dayanışma ve kanaatkârlık gibi güzel vasıfları ashâbının gönlüne yerleştirmeye çalışmıştır.(Hadislerle İslam, Cild 3, 275.)

Böylece mânevî anlamda fedakârlığın gereği üzerinde durmuş, maddî paylaşımlara da ayrı bir önem vererek insanları daima infaka teşvik etmiş ve cömertliğin Allah'a yakınlık vesilesi olduğunu ifade etmiştir. Bu doğrultuda sahâbe, mallarını Allah rızasını kazanmak için feda etmiş,hatta bu hususta birbirleriyle yarışır hâle gelmiştir.

Öyle ki bazı kimselerin mallarını infak etmede aşırıya kaçarak muhtaç hâle gelmelerinden endişe eden Hz. Peygamber (sav), kişinin malında yapacağı tasarruflara bazı sınırlamalar getirmiştir.

Sahabenin hayatında İSAR

Hz. Peygamber'in fedakârlık üzerine kurulu yaşayışını görerek, nebevî terbiyeyle yetişen sahâbenin hayatı da İslâm Dini ve Müslüman toplumun refahı için yapılan maddî ve mânevî fedakârlıklarla doludur. Onların sonraki nesillere örneklik eden seçkin bir zümre olmasının sırrı, bu güzel meziyeti hayatlarının her sahasına uygulamalarında yatmaktadır.

Allah Resûlü'nü en zor zamanlarını geçirdiği Mekke'de, her türlü eziyete katlanarak yalnız bırakmayan ve sonunda öz vatanlarını terk etmeye razı olan din kardeşleri (muhacirler) ile Akabe'de verilen sözün ardından Müslümanlara kucak açan ve ömürleri boyunca her türlü destekle onların yardımında olan Medine halkının özverili davranışları bütün insanlığa ibret olacak niteliktedir.

Câhiliye toplumuna İslâm nurunun doğmasıyla ilk Müslümanlar olarak tarihe geçen ve İslâm'ın en çileli dönemlerini Resûlullah'la birlikte yaşayan sahâbe, varını yoğunu bu dinin yaşanır hâle gelmesi için harcamıştır. Her türlü sıkıntıya sabır göstermenin yanı sıra sahip oldukları dar imkânları Allah yolunda seferber etmiş, Medine'de refaha kavuştuklarında da servetlerini bu yolda harcamaktan geri durmamışlardır.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، حَدَّثَنَا حُصَيْنُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونِ الْأَوْدِيِّ، قَالَ: رَأَيْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ، أَذْهَبَ إِلَيَّ أُمُّ الْمُؤْمِنِينَ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَقُلْتُ: يَفْرَأُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عَلَيْكَ السَّلَامَ، ثُمَّ سَلَهَا أَنْ أَذْفَنَ مَعَ صَاحِبِي، قَالَتْ: كُنْتُ أُرِيدُهُ لِنَفْسِي، فَلَا وَثَرَةَ الْيَوْمَ عَلَيَّ نَفْسِي، فَلَمَّا أَقْبَلَ قَالَ لَهَا: مَا لَدَيْكَ؟ قَالَ: أَذْنْتُ لَكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ. قَالَ: مَا كَانَ شَيْءٌ أَهَمَّ إِلَيَّ مِنْ ذَلِكَ الْمَضْجَعِ، فَإِذَا قُبِضْتُ فَاحْمِلُونِي، ثُمَّ سَلِمُوا، ثُمَّ قُلْتُ: يَسْتَأْذِنُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ. فَإِنْ أَذْنْتُ لِي فَادْفِنُونِي وَإِلَّا فَارْتَدُونِي إِلَى مَقَابِرِ الْمُسْلِمِينَ، إِنِّي لَا أَعْلَمُ أَحَدًا أَحَقَّ بِهَذَا الْأَمْرِ مِنْ هَوْلَاءِ الْفِرِّ الَّذِينَ نُوْفِيَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَنْهُمْ رَاضٍ، فَمَنْ اسْتَخْلَفُوا بَعْدِي فَهُوَ الْخَلِيفَةُ فَاسْمَعُوا لَهُ وَأَطِيعُوا، فَسَمِيَ عُثْمَانُ، وَعَلِيًّا، وَطَلْحَةَ، وَالزُّبَيْرَ، وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ، وَسَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ وَوَلَّجَ عَلَيْهِ شَابًّا مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ: أَبْشِرْ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ بِشَرِي اللَّهِ كَانَ لَكَ مِنَ الْقَدَمِ فِي الْإِسْلَامِ مَا قَدْ عَلِمْتَ، ثُمَّ اسْتَخْلَفْتَ فَعَدَلْتَ ثُمَّ الشَّهَادَةُ بَعْدَ هَذَا كُلِّهِ، فَقَالَ: لَيْتَنِي - يَا ابْنَ أَخِي - وَذَلِكَ كَفَافًا لَأَعْلَى وَلَا لِي، أَوْصِي الْخَلِيفَةَ مِنْ بَعْدِي بِالْمُهَاجِرِينَ الْأَوَّلِينَ خَيْرًا، أَنْ يَعْرِفَ لَهُمْ حَقَّهُمْ، وَأَنْ يَحْفَظَ لَهُمْ حُرْمَتَهُمْ، وَأَوْصِيهِ بِالْأَنْصَارِ خَيْرًا، الَّذِينَ تَبَوَّعُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ، أَنْ يَقْبَلَ مِنْ مُحْسِنِهِمْ وَيُعْفَى عَنْ مُسِيئِهِمْ، وَأَوْصِيهِمْ بِاللَّهِ وَذِمَّةِ رَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُؤْفَى لَهُمْ بَعْدَهُمْ، وَأَنْ يُقَاتَلَ مِنْ وَرَائِهِمْ، وَأَنْ لَا يَكْلَفُوا فَوْقَ طَاقَتِهِ

Peygamber efendimiz Hz. Aişe validemizin odasında vefat etmiş ve vefat ettiği yere defnedilmiştir.

Daha sonra Hz. Ebu Bekir de vefat edince oraya defnedilmişti. Hz. Aişe validemiz de onların yanına defnedilmek istiyordu. Çünkü burası hem kendi odası idi, hem de orada medfun olanlar sevgili eşi Hz. Peygamber (s.a.v.) ile babası Hz. Ebu Bekir idi. Fakat Hz. Ömer şehadet sebebi olan sû-i kasta uğrayınca Hz. Aişe validemize haber gönderip, şayet izin verirse Resûl-i Ekrem'in yanına defnedilmek istediğini bildirmişti. Hz. Aişe validemiz de oraya defnedilmekten ferâgat ederek yerini Hz. Ömer'e vermiş, böylece onu kendisine tercih etmek yüceliğini göstermişti. (Buhârî, Cenâiz, 96.)

Bir defasın da Resûlullah'ın sadaka vermeyi emretmesi üzerine ashâbın önde gelenlerinden Hz. Ömer malının yarısını feda ederken Hz. Ebû Bekir bütün malını Allah yolunda bağışlamıştı. (Tirmizi, Menakıb, 16.)

Hz. Osman, Medine'ye hicret edenlerin su sıkıntısı çektiği dönemde büyük bir servet ödeyerek suyu içilebilen Rûme Kuyusu'nu satın almış ve Müslümanların yararına sunmuş, Resûlullah'ın mescide katmak istediği bir araziye satın alarak mescidi genişletmiş, Tebük Seferi'ne çıkacak ordunun teçhizini üstlenmiş ve bütün bunların karşılığını yalnızca Allah'tan beklemiştir. (Nesai, Ehas, 4.)

Câbir b. Abdullah (r.a.) şöyle anlatır: "Resûlullâh (s.a.v.) bir gazveye çıkacağı zaman: "Ey Muhâcirler ve Ensar topluluğu! Malı ve akrabası olmayan kardeşleriniz vardır. Her biriniz onlardan iki veya üç kişiyi yanına alsın!" buyururdu.

Aslında bizlerin de ancak bir kişi ile nöbetleşe binebileceğimiz bir devemiz vardı. Ben nöbetleşe binmek üzere iki (veya üç) kişi aldım. Benim de ancak onlardan biri gibi deveme sırayla binme hakkım vardı. (Ebû Dâvûd, Cihâd, 34/2534.)

Hâris b. Hişâm, Ayyâş b. Ebû Rebîa ve Ebû Cehil'in oğlu İkrime, zorlu bir mücadele sonucunda yaralanarak ölümün eşiğine gelmişlerdi. Hâris, içmek üzere su istemiş fakat İkrime'nin de susamış vaziyette olduğunu fark edince kendisine gelen suya dokunmadan ona göndermişti. İkrime de aynı şekilde bu suyu Ayyâş'a göndermiş ve bu sahâbîlerin hepsi bir damla su içmeden son nefeslerini vermişlerdi. (Hakim. Müstedrek, 5, 1889.) Yermük Savaşı sırasında vuku bulduğu aktarılan bu hadise, îsâr anlayışı üzerine kurulu bir hayatın bu anlayışla sonlandırılmasına güzel bir örnektir.

**İlk Müslümanlarda yerleşmiş
olan bu fedakârlık ruhu,
İslâm'ın aydınlattığı her yere
sirayet etmiş ve inananların
gönlinde hâkimiyet
kurmuştur.**

Bu yaşanmışlıklar bize gösteriyor ki sahabe Allah Rasülünden îsârı öğrenmiş ve üstün ahlakın göstergesi olan bu davranışı azami derecede hayatlarında var etmişler ve sonraki nesillere güzel örnekler bırakmışlardır. Bizlere düşünde sahabe efendilerimizin bu güzel yaşantısını devam ettirebilmektir.

İsârın En Güzel Örneklerinden Muâhat Anlaşması

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ قَدِمَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ الْمَدِينَةَ فَآخَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ الْأَنْصَارِيِّ ، وَكَانَ سَعْدٌ ذَا غَنَى ، فَقَالَ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ أَقَابِسْمُكَ مَالِي يَضْفَيْنِ ، وَأَزْوَاجُكَ . قَالَ بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ ، ذُلُونِي عَلَى السُّوقِ . فَمَا رَجَعَ حَتَّى اسْتَفْضَلَ أَوطَا وَسَمْنَا ، فَأَتَى بِهِ أَهْلَ مَنْزِلِهِ ، فَمَكَّنْنَا يَسِيرًا - أَوْ مَا شَاءَ اللَّهُ - فَجَاءَ وَعَلَيْهِ وَصْرٌ مِنْ صُفْرَةٍ ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « مَهَيْمٌ » . قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ تَرَوُجْتُ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ . قَالَ « مَا سُفِّتْ إِلَيْهَا » . قَالَ نَوَاهُ مِنْ ذَهَبٍ ، أَوْ وَزْنُ نَوَاهُ مِنْ ذَهَبٍ . قَالَ « أَوْلِمَ وَلَوْ بِشَاةٍ »

Resûlullah Medine'ye geldiğinde sevgi, saygı ve dayanışmaya dayalı bir toplumun temelini atmak üzere muhacirler ve ensar arasında bir kardeşlik anlaşması yapmıştı.

Gönüllülük esasına dayalı bu anlaşma gereğince Medineli her bir Müslüman, Mekke'den hicret eden bir kardeşini evi yapıncaya kadar kendi evinde misafir edecekti. Mekkelilerden Abdurrahman b. Avf ile bu anlaşma gereği "kardeş" olan Medineli sahâbi Sa'd b. Rebi' onu evine götürerek şöyle dedi: "Malımı seninle yarı yarıya bölüşeyim." Öz kardeşler bile miras taksiminde kavga ederken Sa'd'ın bu teklifi oldukça şaşırtıcıydı. Fakat Allah Resûlü'nün yoldaşı olma şerefine eren Abdurrahman b. Avf, "Allah malını ve aileni sana (bağışlasın ve) bereketli kılsın. Siz bana çarşının yolunu gösterin." diye karşılık vererek bu teklifi kabul etmedi. Çalışmak üzere çarşıya gitti ve o gün yaptığı ticaretle bir miktar yağ ve keş (kurutulmuş yağsız yoğurt) kazanarak geri döndü. (Buhari, Büyü',1.)

Resûlullah'ın bu yönde bir telkini olmamasına rağmen, Allah rızasını gözeterek din kardeşine malının yarısını vermeye hazır olan Sa'd'ın bu davranışı, ensarın muhacirlere karşı takındığı tavırın çarpıcı bir örneğidir.

Hz. Peygamber de bu meziyetlerinden dolayı ensarı çokça methetmiş, onlara karşı nefret beslemeyi asla tasvip etmemiş, sık sık kendilerine hayır dua etmiştir.

İslâm Dini kiskançlığa ve bencil tutkulara meyilli olarak yaratılan insanı, bütün kötü sıfatlardan arındırarak kemal seviyesine ulaştırmayı hedefler. Bu doğrultuda Peygamber Efendimiz nefsinin bencilliğinden korunan kimselerin kurtuluşu ereceğini bizlere şöyle bildirmektedir:

لَيْسَ الْغِنَى عَنْ كَثْرَةِ الْعَرَضِ ، وَلَكِنَّ الْغِنَى عَنْ النَّفْسِ

Zenginlik, malın çokluğu değil, gönlün tokluğudur. (Buhari, Rikak, 15.)

Fedakârlık ve îsâr, bu yönlendirmeler sonucu bencillikten kurtularak diğer insanlara da en az kendisi kadar değer verme ve kendini onların yerine koyabilme alışkanlığını kazanan insan ruhunu, arzulanın seviyeye eriştiren ahlâkî meziyetlerdendir.

Hangi Şart ve Durumlarda Yapılan
İyilik İsâr Sayılır?

Kişinin isâr derecesine ulaşabilmesi için kendisinin muhtaç konumda olması şart değildir. Önemli olan muhtaç durumda olsa dahi bir başkasına fedakârlıkta bulunabilecek ahlâkî olgunluğa erişmiş olmaktır. Bu bakımdan isâr, sevginin doruk noktası olarak görülmüştür. Her şeyini sevdiği uğruna feda etmeye razı olan kişi gerçek mânâda seven insandır.

Zira İslâm'da Allah ve Resûlü, uğruna her şeyi feda edecek kadar sevilmesi gereken varlıklardır. Hz.

Peygamber Allah ve Resûlü'nü, uğruna her şeyini feda edebilecek kadar seven ve üstün gören kişinin imanını tadını alacağını ifade etmiştir. (Buhari, İman, 14.)

Bu bilinçle yaşayan sahâbe, Ebû Talha'nın Uhud Savaşı'nda yaptığı gibi Allah Resûlü'nü korumak için kendi bedenlerini siper etmiş ve canlarını hiçe sayarak inançları uğruna savaşmışlardır. İnsanın en kıymetli varlığı olan canını Allah yolunda feda etmesi İslâm Dini'nde üstün bir meziyet olarak kabul edilmiş ve "şehit" diye isimlendirilen bu fedakâr mücâhidler eşsiz bir makama yükseltilmişlerdir. (Müslim, Cihad, 136.)

Bütün insanlar için örnek teşkil edecek bir toplum oluşturmayı hedefleyen İslâm Dini, bireylerin sevgi ve kardeşlik temeline dayalı sağlam ilişkiler kurmasını öngörür. Bu nedenle Allah Resûlü bir yandan Müslümanlar arasındaki muhabbeti artırıp pekiştirecek fiilleri teşvik ederken bir yandan da buna zarar verebilecek davranışlardan inananları sakındırmıştır. (Hadislerle İslam, Cilt 3, 278.)

Üstün ahlakın meyvesi olan İsâr, bireyler arası sevgi bağlarını pekiştirdiği, böylece insanî ilişkilerin güçlenmesine yardım ettiği için toplumsal açıdan da oldukça önem arz etmektedir. Çünkü fedakârlık yapmak sevgiye dayalı bir ilişkiyi gerektirirken fedakârlıkta bulunan kişinin de karşısındakine sevgisi ve bağlılığı bir kat daha artar. Bireysel zararının yanı sıra toplumsal birlik ve beraberliği yıkıcı etkisi olan bencillik, cimrilik, kıskançlık, dargınlık gibi duygulardan arınmayı gerektiren fedakârlık ve isâr duygularının hâkim olmasıyla, Resûlullah'ın teşvik ettiği, bireylerin kardeşçe yaşadığı örnek toplumun oluşması mümkündür.

En Büyük Fedakarlıklardan Can ile İsâr !

Kişinin sevdiği bir kimse için hayatını feda etmeyi göze alması şeklinde anlaşılan can ile isârın, mal ile isârdan daha faziletli olduğu belirtilmektedir. Zira insan için feda edilebilecek en kıymetli şey, kendi hayatıdır. İnsanın malı ile gösterişe meyletmesi kolaydır, ancak canı ile gösterişe meyletmesi pek kolay değildir. Bu, ancak ulvî bir inancın neticesi olabilir. Vatan ve millet için şehit olmak, Allah yolunda ölmek, hepsi de can ile isârın içinde mütalaa edilebilir. Rasûlullah (sav)'in katıldığı savaşlarda ashâbın onu korumak için kendilerini siper etmeleri; Çanakkale'de, Kurtuluş Savaşı'nda Türk askerinin vatanı ve milleti için şehit düşmesi, can ile isârın örneklerindedir. Konu ile ilgili bir çok örnek bulunmakla birlikte, biz bunlardan ikisi ile yetineceğiz.

Enes (ra) anlatıyor:

"Uhud savaşı sırasında Ebû Talha (ra), Peygamber Efendimiz (sav)'in önünde durup ok atıyor, Hz. Peygamber (sav) de onun arkasında siper ediyordu. Ebû Talha (ra) ok atarken Peygamber Efendimiz (sav), Ebû Talha (ra)'ın arkasından başını çıkarıp attığı okun nereye düştüğüne bakıyordu. Ebû Talha (ra) ayağa kalkıp ona: "Anam babam sana feda olsun ya Rasûlüllah! Arkamdan çıkma ki, oklar sana değmesin. Göğsüm senin göğsüne siper olsun." diyor ve çevik davranarak: "Ya Rasûlüllah, ben güçlü ve cesur bir kimseyim. Bana her işini yaptır ve neyi arzu edersen emret." diyordu." (Buhari, Menakibu'l-Ensar, 18.)

Dünya hayatı
bir rüyadan ibarettir.
Dünyada servet sahibi
olmak rüyada define
bulmaya benzer.
nesilden nesile
aktarılır ama hep
dünyada kalır.
Hz. Mesud

Böylece Ebû Talha, Allah Resulüne karşı olan sevgisini en yüksek derecede sergilemiş oluyordu.

Yaratanın İcabet Edeceğini Müjdelediği Dua İle İsar Kur'an-ı Kerim'de gerek dua ayetlerine, gerekse müminlere duanın öğretildiği ayetlere baktığımızda, kollektif bir şuurun hedeflendiğini görüyoruz. Ta'lîm-i mesele diye de isimlendirilen Fatiha suresi bunun güzel bir örneğidir

”.Bizi doğru yola ulaştır“ ayet-i kerimesinde müminlere, “ben” yerine “biz” denilmesi öğretiliyor. İşte bu bilincin coştığı yerde, dua ile .îsâr başlamaktadır

EBÛ HÜREYRE'DEN (RA) NAKLEDİLDİĞİNE GÖRE, HZ. PEYGAMBER (SAV) ŞÖYLE BUYURMUŞTUR: "KULLARIN SABAH ARIŞTIĞI HER GÜN (YERYÜZÜNE) İKİ MELEK İNER. BU İKİ MELEKTEN BİRİ, "ALLAH"IM, MALINI HAYIR YOLUNDA HARCAYAN KİŞİYE (HARCADIĞI MALIN YERİNE) YENİSİNİ VER." DER. DİĞERİ DE, "ALLAH"IM, MALINI (HAYIR YOLLARINDA HARCAMAYARAK) ELİNDE TUTAN (CİMRİLİK EDEN) KİŞİNİN MALINI TELEF ET." DER." (BUHÂRÎ, ZEKÂT, 27.)

Fuzuli'nin şu beyti oldukça manidardır:

Bin can olaydı kâş men-i dil şikestede

Ta her biriyle bin kez olaydım feda sana.

(Keşke şu kırık gönlümde bin can olsaydı da, her biriyle bin defa feda olsaydım sana)

Salih Amellerin En Büyüklerinden İsarın Zıddı Davranış Biçimleri Nelerdir?

Müslüman Cimri olmamalı
إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ

Doğrusu mallarınız ve çocuklarınız sizin için bir imtihandır: Büyük mükâfat ise Allah'ın yanındadır. (Teğabün, 15.)

عن أبي هريرة: ما من يوم يُصْبِحُ العِبَادُ فِيهِ، إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلَانِ، فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلْفًا، وَيَقُولُ الْآخَرُ: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُمْسِكًا تَلَفًا

Ebû Hüreyre"den (ra) nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: “Kulların sabaha eriştiği her gün (yeryüzüne) iki melek iner. Bu iki melekten biri, "Allah"ım, malını hayır yolunda harcayan kişiye (harcadığı malın yerine) yenisini ver." der. Diğeri de, "Allah"ım, malını (hayır yollarında harcamayarak) elinde tutan (cimrilik eden) kişinin malını telef et." der.” (Buhârî, Zekât, 27.)

Ebû Hüreyre"nin naklettiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: "...Bir insanın kalbinde cimrilik ve iman asla bir arada bulunmaz." (Nesâî, Cihâd, 8.)

عن جابر بن عبد الله: اتَّقُوا الظُّلْمَ، فَإِنَّ الظُّلْمَ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَاتَّقُوا الشُّحَّ، فَإِنَّ الشُّحَّ أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، حَمَلَهُمْ عَلَى أَنْ سَفَكُوا دِمَاءَهُمْ وَاسْتَحَلُّوا مَحَارِمَهُمْ

Câbir b. Abdullah"tan nakledildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: "Cimrilikten sakının! Çünkü cimrilik, sizden öncekileri birbirlerinin kanını dökmeye ve kendilerine haram kılınanları çiğnemeye sevk ederek helâk etti." (Müslim, Birr, 56)

عن أبي بكر الصديق: لا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ خَبٌّ، وَلَا بَخِيلٌ، وَلَا مَنَّانٌ

Ebû Bekir es-Sıddîk"tan nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: "Bozguncu, cimri ve yaptığı iyiliği başa kakan kimse cennete giremez." (Tirmizî, Birr, 41)

Cimrilikle ilgili ayet ve hadislere bakıldığında iman eden kişilerden cimrilikten uzak durup cömertliğe yönelmeleri istenmiştir.

Bencil Mü'min Olmaz !

Konuyla ilgili Yüce Rabbimiz Şöyle buyuruyor:

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِأَنْفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

O halde gücünüz yettiğince Allah'a saygısızlıktan sakının; dinleyin, itaat edin ve kendi iyiliğinize olmak üzere başkaları için harcayın. Kim nefsinin bencilliğinden korunursa işte kurtuluşa erecekler onlardır.(Tegabün, 16.)

عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ مِنَ الْخَيْرِ

Enes (b. Mâlik) tarafından nakledildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: "Muhammed"nin canı elinde olan (Allah)a yemin ederim ki bir kişi hayır namına kendisi için istediğini, Müslüman kardeşi için de istemedikçe iman etmiş olmaz. (Nesâî, Îmân, 19.)

عَنْ حَارِثَةَ بْنِ وَهَبِ الْخُزَاعِيِّ عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: "أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ الْجَنَّةِ، كُلِّ ضَعِيفٍ مُتَضَاعِفٍ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لِأَبْرَهُ، أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ كُلِّ عَتَلٍ جَوَاطِ مُسْتَكْبِرٍ"

Hârise b. Vehb el-Huzâî"den nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: "Size cennetlikleri bildireyim mi? Her alçakgönüllü, zayıf kimsedir. Şayet o Allah adına yemin etse, Allah onu yemininde haklı çıkarır. Size cehennemlikleri haber vereyim mi? Kaba, bencil ve büyüklük taslayan herkes. (Buhârî, Edeb, 61; M7187 Müslim, Cennet, 46.)

عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مَرْوَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: "شَرُّ مَا فِي رَجُلٍ شُحُّ هَالِعٍ وَجَبْنٌ خَالِعٌ"

Abdülazîz b. Mervân şöyle diyor: "Ebû Hüreyre"den işittiğime göre, o, Resûlullah"ın (sav) şöyle buyurduğunu duymuş: "İnsanda bulunan huyların en kötüsü, aşırı cimrilik ve şiddetli korkaklıktır." (Ebû Dâvûd, Cihâd, 21 (HM8246 İbn Hanbel, 2, 320)

عَنْ ثَوْبَانَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): لَا يَوْمٌ لِرَجُلٍ قَوْمًا فَيُخْصُّ نَفْسَهُ بِالِدُّعَاءِ دُونَهُمْ فَإِنْ فَعَلَ فَقَدْ خَانَهُمْ"

Sevân"ın naklettiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: Bir topluluğa imam olan kimse sadece kendisi için dua edip de onlara dua etmezlik yapmasın. Böyle yaptığı takdirde onlara ihanet etmiş olur. (Ebû Dâvûd, Tahâret, 43)

.Ayet ve hadislerden anlaşılıyor ki kişinin

sadece kendini düşünmesi, başka insanların yararına olan şeylerle ilgilenmemesi dinimiz tarafın hoş görülme ve yapılması durumunda yerilme ve cezayı gerektiren davranışlardandır. Sonuç olarak diyebiliriz ki; Kur'an-ı Kerim'de böyle bir kavramın konu edilmesi bir başka ifadeyle, Müslümanlar için hedef gösterilmesi oldukça manidardır. Bu hedefin bir mecburiyet kapsamında olmayıp, teşvik sadedinde zikredilmesi de ayrı bir önemi haizdir. Zira her insanın, yaratılışı gereği bu yüceliğe ermesi mümkün olmayabilir. Ancak her toplumda bu değerlere sahip fedakâr insanların bulunması gerekliliği, o toplumun bekası ve kurtuluşu için zarûriyyet ölçüsündedir. İnsanlığın daha ziyade darlıkta, kıtlıkta ve savaş zamanlarında ihtiyaç duyduğu bu fedakârlık anlayışının, hayatı daha geniş kapsayacak ölçüde yaygın hâle getirilmesi Müslümanların hedefi olmalıdır. Zenginle fakir arasında uçurumun bulunduğu, ilgisizlikten, bakımsızlıktan ve açlıktan ölen insanların var olduğu, çevresindekilerle bağını koparacak derecede yalnızlaşanların yaşadığı şu dünyamızda îsâr kavramının, insanlığın gündemine girmesi ve hak ettiği ilgiyi görmesi hayati önem taşımaktadır.

Bir kimse ilim elde etmek için bir yola girerse, Allah da ona cennetin yolunu kolaylaştırır. Bir cemaat, Allah Teâlâ'nın evlerinden bir evde toplanıp Allah'ın kitabını okur ve onu aralarında müzakere eder, anlayıp kavramaya çalışırlarsa, üzerlerine sekinet iner ve kendilerini rahmet kaplar. Melekler onları kuşatırlar, Allah Teâlâ da onları kendi nezdinde bulunanların arasında anar. Amelinin kendisini geride bıraktığı kişiyi, nesebi öne geçirmez.

İsâr'ın kişiye katkıları saymakla bitmeyecek kadar çok olup bunların başında Allah'ın rızası, yardım edilen kişinin memnuniyeti ve yardım edenin içinde hissettiği huzur ve mutluluk gelmektedir. Peygamber Efendimiz îsâr'ın kişiye olan en büyük katkılarını şu hadisi şerifinde bizlere haber vermiştir.

عن أبي هريرة رضي الله عنه ، عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : « من نَفَسَ عن مؤمن كُرْبَةً من كُرْبِ الدُّنْيَا ، نَفَسَ اللهُ عنه كُرْبَةً من كُرْبِ يوم الْقِيَامَةِ ، ومن يَسَّرَ على مُعْسِرٍ اللهُ عليه في الدُّنْيَا والآخِرَةِ ، ومن سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللهُ في الدُّنْيَا والآخِرَةِ ، والله في عَوْنِ الْعَبْدِ ما كان الْعَبْدُ في عَوْنِ أَخِيهِ ، ومن سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللهُ لَهُ به طَرِيقًا إلى الْجَنَّةِ . وما اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللهِ تَعَالَى ، يَتْلُونَ كِتَابَ اللهِ ، وَيَتَدَارَسُونَ بَيْنَهُمْ إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ ، وَعَشَّيْتَهُمُ الرَّحْمَةُ ، وَحَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ ، وَذَكَرَهُمُ اللهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ . ومن بَطَّأَ به عَمَلُهُ لَمْ يُسْرِعْ به نَسَبُهُ »

Bir kimse, bir müminden dünya sıkıntılarında birini giderirse, Allah da kıyamet gününde o müminin sıkıntılarında birini giderir. Bir kimse darda kalana kolaylık gösterirse, Allah da ona dünya ve âhirette kolaylık gösterir.

Bir kimse, bir müslümanın ayıbını örterse, Allah da onun dünya ve âhiretteki ayıplarını örter. Mü'min kul, din kardeşinin yardımında olduğu sürece, Allah da o kulun yardımındadır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Rahman ve Rahim olan Allah'ın Adıyla.

-İSAR (DİĞERKAMLIK)-

Lokman SALI
Gökçöy İlçe Vaizi

Bizleri yaratan, yaşatan, maddi ve manevi sayısız nimetlerle donatan, kalplerimize kardeşlerimize karşı sevgi, merhamet, isâr duygularını lutfeyleyen, bir verince yedi yüz misline kadar ecir vereceğini vadeden, lutfu geniş bir ismi de Kerim olan Allah'a sonsuz hamd ve senalar olsun.

Kur'an ahlakıyla ahlaklanmış, kendini ümmetine adanmış, yirmi üç yıllık kısa bir sürede ümmetine en güzel örnek olarak cahiliye toplumundan, Asrı Saadet toplumunu çıkarmış, kıyamete kadar Ümmet-i Muhammed'e Sırat-ı müstakim için yol gösterici olan, söylediklerini hayatında uygulayarak merhametin eşsiz örneğini sunan Hz. Muhammed Mustafa'ya salât ve selâm olsun.

İlâhî dinlerin gönderiliş gayesi, tüm insanlığın dünya ve ahiret mutluluğunu temine yöneliktir.

Yüce dinimiz İslâm'ın bu manada ortaya koyduğu birçok prensipler mevcuttur. İtikadî, amelî, hukukî ve ahlâkî ilkeler, bunların başında gelmektedir. Bu ilkeler birbirleriyle çok sıkı bir irtibat hâindedir. Bunlar arasında ne kadar kuvvetli bir bağ kurulursa, dünya ve ahiret mutluluğuna ulaşmak da o nispette mümkün olacaktır. Nitekim Cibril hadisi diye meşhur olan bir rivayette Resul-i Ekrem (S.A.V) Efendimiz, dinin özünün iman, İslâm ve ihsan olduğunu bildirmektedir.

“Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini var eden; ikisinden birçok erkek ve kadın meydana getirip yayan Rabbinize karşı kulluk vazifenizi yerine getirememekten sakının...” (Nisa, 4/1.) Rabbimiz tektir. Hz. Adem'iyaratınca, O'nu yalnız bırakmamış, eşi Havva annemizi O'na yoldaş kılmıştır.

Cennetteki mutlu,
huzurlu yuvadan
imtihanlar âlemi olan
dünyaya
gönderildiklerinde
kendilerinden evlatlar
sudur ederek
toplumlar meydana
getirmiştir. Rabbimiz
Tin Sûresi 4. Ayeti
Kerimede لَقَدْ خَلَقْنَا
الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ
“Biz, gerçekten insanı
en güzel bir biçimde
yarattık.”

.“ buyurarak insanı
hem maddi hem de
manevi güzellikleri
barındırmış şekilde
yarattığını ortaya
koymaktadır. Bu
süreç, insanın anne
rahminde safhalardan
geçip, yaratılışı
tamamlandıktan sonra
dünyaya gelişini
takiben, belinin
doğrulmasına,
biçiminin
güzelleşmesine, kuvvet
ve melekelerinin
gelişmesine kadar,
oradan da akıl, irfan ve
ahlâkıyla ilâhî
güzelliğe ermesine
kadar sürüp gider.

Cahiliye Toplumu, Allah'ı unutan, Allah'ın emirlerinden fersah fersah uzaklaşan, ben veya kabile merkezci hareket eden, kadınların aşağılandığı, kız çocuklarının ileride babasına laf söyler düşüncesiyle diri diri gömüldüğü, insanın değerinin makamla, parayla, soy sop üstünlüğüyle ölçüldüğü, hatta o kadar ki bu düşüncenin mezardaki insanları dahi saymaya kadar götürdüğü, yardımlaşmanın menfaat ilişkisine bağlı olduğu, kölenin insanlıktan nasibinin olmadığı, ahlaki olarak eşleri dahi değiştirebilme zihniyetine sahip, insanlıktan nasibi olmayan bir topluluktu.

Böyle bir topluluğa kendi içlerinden biri olan, insanların sadece maddi yönünün değil manevi yönünün de olduğunu hatırlatan, cennetin anaların ayakları altında olduğunu vurgulayarak anaya saygıyı zirveye çıkaran, hizmetçine yediğinden yedireceksin ilahi fermanını toplumsal hayattadüstür edinerek kölelere değerli olduğunu hatırlatan, üç kız çocuğunu güzelce terbiye edenin cennete gireceğini söyleyerek kız çocuklarının da erkeklerden farkının olmadığı anlayışını hakim kılan,

**Allah indinde
makamın, paranın,**

**üstünlüğünün
fayda vermeyeceği,
üstünlüğün
takvada olduğunu
söyleyerek takva
yarışında önde
olmak ve öncü
olmak gerektiğini
söyleyen,
gelmeyene
gideceksin,
vermeyene
vereceksin diyerek
karşılık
beklemeden
sadakaları Allah'ın
aldığı bilinciyle
hareket ederek isâr
sahibi gönüller
yetiştiren,
önderimiz,
rehberimiz Hz
Muhammed (S.a.v
) gönderilmiştir.**

FAKİR VE ZENGİN ARASINDAKİ DENGESYİ SAĞLAYAN İBADET

İnsanoğlu mahlûkât içinde en mükerrem olarak yaratılmıştır. Güçlü-güçsüz, sıhhatli-sıhatsız, bilgili-bilgisiz, zengin-fakir gibi fertler arasındaki farklılaşma ve kademeleşme ise, toplum nizâmının te'sîsi ve ictimâî hayâtın ahengini te'mîn içindir. Bu kademeleşmede ehemmiyetli bir yer teşkil eden zenginlik ve fakirlik, birbirine zıt iki iktisâdî durumdur. Zenginlik ve fakirlik gibi farklı imkânlarla sâhip olma hâli, imtihan gâyesiyle takdîr-i ilâhînin ince ve derin hikmetlerini ihtivâ eder. Buna göre, ne zenginlik bir izzet, ne de fakirlik bir zillettir. Her iki durum da taksîm-i ilâhîdir; mukadderâtın hikmet ve maslahat tezâhürüdür. Allâh Teâlâ buyurur:

أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ
بَعْضًا سَخِرِيًّا وَرَحْمَتَ رَبِّكَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ

“Ne o, Rabbinin rahmetini yoksa onlar mı bölüşüyorlar (da, dilediklerine peygamberlik veriyor, istediklerini ondan mahrum ediyorlar? Üstelik zenginliklerine ve dünyalık mevkilerine bakarak insanlara üstünlük taslıyorlar.) Oysa dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz paylaşıyor ve bir kısmının diğerine iş gördürmesi için akıl, kabiliyet, zenginlik gibi yönlerden kimini kimine derecelerle üstün kılıyoruz! Fakat Rabbinin iman, hidâyet ve peygamberlik rahmeti, onların biriktirmekte oldukları dünyalık şeylerden çok daha hayırlıdır. (ez-Zuhur, 32)

Varlıklı insanların servete nail olma neticesinde muhtemel azgınlıklarına set çekmek, muhtaçların gönlünde zenginlere karşı kin ve hased gibi menfi temâyüllerinin tomurcuklanmasını engellemek, toplumsal hayâtı korumak ve fertleri birbirine muhabbetle bağlamak gibi hikmetleri bulunan “zekât”, İslâm'da varlıklı mü'minler için farz kılınmıştır. İslâm ictimâî nizâmında, fakir ve zengin arasındaki denge ve muhabbeti temin etme husûsunda “zekât ve infak” ibâdetinin çok mühim bir yeri vardır.

Zengin, malını nereden kazanıp nereye sarf ettiği hususunda, yani malını helâlinden kazanıp kazanmadığından, zekât, sadaka, hayır ve hasenât fasıllarından Allâh'ın huzurunda hesap verecektir. O, varlığının belirli bir kısmını fakirlere vermeğe memur kılınmakla, serveti bakımından büyük bir imtihâna tâbîdir. Ancak diğerleriyle birlikte bu imtihan da kazanıldığı takdirde, rızâ-yî ilâhîye ve cennet nimetlerine nâil olunur.

Fakir de, yoksulluktaki sabırsızlık, şikâyetler, insanlara yük olmak, zarûrete dayanmayan istek, kin, hased, isyan gibi hususlarla birlikte, ahlâk ve iffetini koruyup koruyamamaktan hesâba çekilecek, şâyet bunların netîcesi Allâh'ın rızâsına uygun düşerse, onun dünya çilesi, ebedî âhiret saâdetine dönüşecektir.

Rabbimiz Zâriyât Sûresi(51) 19. Ayet-i Kerimede وَفِي
أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ “Mallarında (yardım) isteyen ve (iffetinden dolayı isteyemeyip) mahrum olanlar için bir hak vardır.” buyurmak suretiyle fakir ve zengin arasındaki dengeningözetilmesi için zenginlerin mallarında fakirlerin hakkı olduğunu ve bu hakkın verilmesi gerektiğini Müminlere bildirmiştir.

Muhtelif ayetlerde İslam binasının en önemli temelini oluşturan, Efendimizin de “İslâm beş esas üzerine kurulmuştur: Allah’tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed’in Allah’ın Resûlü olduğuna şahitlik etmek, namazı dosdoğru kılmak, zekât vermek, Kâbe’yi hacetmek ve Ramazan orucunu tutmak.” (Müslim, İmân, 21) hadisinde geçen zekat ibadeti Müslümanlara farz kılınarak insanın malıyla övünmesinin önüne geçilerek fakirlerin hor görülmesinin, ezilmesinin önüne geçilmiştir. Böylelikle huzurlu bir toplumun oluşması sağlanmıştır. Rabbimiz Bakara sûresinin ilk ayetlerinde Akıllı iş çıkararı Hz. Peygamber şöyle tarif eder.

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ

“Onlar gaybe inanırlar, namazı dosdoğru kılarlar, kendilerine rızık olarak verdiğimizden de Allah yolunda harcarlar.” buyurarak Kur’an-ın ilk sayfalarında müminlerin özelliklerinden biri olarak infak etmeyi de saymıştır. Âyetteki infaktan hem farz hem de nafîle harcamalar kastedilmiştir. Farz olanlar zekât ve ailesi için yaptığı zaruri masraflardır. Bunların haricinde hayır niyetiyle yapılan tüm harcamalar ise nafîle kısmına girer.

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَمَا تَقَدَّمُوا لِنَفْسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin. Kendiniz için her ne iyilik işlemiş olursanız, Allah katında onu bulursunuz. Şüphesiz Allah bütün yaptıklarınızı görür. (Bakara Sûresi(2) 110. Ayet) Rabbimizin bu İlahi fermanına kulak veren, kurtuluşa ermek için üzerine farz olan namaz ve zekat hususunda titizlik gösteren Müminler, ceza gününde, önceden göndermiş olduğu amellerin karşılığını alarak, ilahi rahmete nâil olurlar.

Kullarından Îsâr Sahibi Olmalarını İsteyen Rabbimizin Bir Adı da Kerimdir

Cömertlik, Allâh’ın sıfatlarından biridir. Zîrâ O’nun bir ismi de “kerem ve ihsânı bol, sonsuz cömert”

mânâsındaki “Kerîm”dir. Ayrıca Rahmân, Rahîm, Vehhâb, Latîf, Tevvâb, Gaffâr, Afüvv, Raûf ve Hâdî gibi ilâhî sıfatlar da Allâh’ın cömertliğini farklı yönlerden ifade etmektedir. Allah Teâlâ, her türlü faziletin sahibidir. Hiç bir karşılık beklemeden verendir.

Yardımlı ve ikrâmı sonsuz ve sınırsızdır. Hatta öyle ki İbrahim Sûresi 34. Ayeti

Kerimede Rabbimiz

وَأَتِيكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعَدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ

Kendisinden isteyebileceğiniz her şeyi size vermiştir. Allah’ın nimetini sayacak olsanız bitiremezsiniz.

Doğrusu insan pek zalim ve çok nankördür. “ buyurarak insan ayrımı yapmadan ihtiyacımız olan sınırsız sayıdaki nimetini insanoğluna ihsan etmiştir

Efendimiz (S.A.V) Rabbimizin cömertliği hakkında şöyle buyurmuştur: “Allâh Teâlâ Cevâd’dır, yâni cömert ve ihsan sâhibidir, bu sebeple cömertliği sever. Yine O, güzel ahlâkı sever, kötü ahlâktan da hoşlanmaz.” (Süyûtî, I, 60) O muktedirken, affedendir. Va’dini yerine getirendir. Kendisine sığınanı yüz üstü bırakmayandır. Az da olsa işlenen iyi ameli kabul eden, karşılığını fazlasıyla verendir.

Rabbimizin Kerim isminden nasibini alan kul, cimriliğin her çeşidinden kurtulur. Allah’ın kendisine verdiği nimetleri diğer kullarıyla paylaşmasını bilir. Âyet-i kerîmede:

Nimet nâmına sizde ne varsa hepsi Allah'tandır.” “وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ” (Nahl 16/53)

ayetinde belirtilen nimetlerin Allah tarafından verildiğinin farkında olur ve وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ

(Tevbe Sûresi 104.) verilen zekatların, sadakaların Allah tarafından alındığının bilinciyle hareket ederek karşılıksız din kardeşine ikram etmenin sevincini yaşar. Bu hususta şu misal kayda değerdir: Cömertliği ile öne çıkan ve bu hususun memnuniyetini dile getirerek dilinden şu sözler dökülen: “İki nîmet vardır ki, beni hangisinin daha çok sevindirdiğini bilemiyorum. Birincisi, bir adamın ihtiyacını karşılayacağımı sanarak bana gelmesi, bütün samimiyetiyle benden yardım istemesidir. Diğeri de, o kimsenin arzusunu Allâh'ın benim vasıtamla yerine getirmesi yahut kolaylaştırmasıdır. Bir müslümanın işini görmeyi, dünya dolusu altın ve gümüşe sahip olmaya tercih ederim.” (Ali el-Müttakî, Kenzü'l-Ummâl, VI, 598/17049) Hz. Ali (r.a.) rivayete göre bir defasında yanında sadece dört dirhemi vardı.

Bunun birini gece, birini gündüz, birisini gizli ve birisini de açıktan verdi. Bunun üzerine Bakara Sûresi 274. Ayet-i Kerime nazil oldu. (Vâhidî, Esbâbu'n-nüzûl, s. 95)

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

“Mallarını gece gündüz; gizli ve açık Allah yolunda harcayanlar var ya, onların Rableri katında mükâfatları vardır. Onlara korku yoktur. Onlar mahzun da olacak değillerdir.” Buna göre Allah'a ve âhirete inanan, rızây-ı Bârî ve ebedi sermayeye gönül bağlayan mü'minler, gece gündüz, gizli açık bütün vakitlerini hayırlı işler yaparak, bol bol iyilik ve ihsanlarda bulunarak geçirirler. Bir kuruş, bir lokma ve bir nefeslerini bile gafletle boş yere harcamazlar. Hele hele Allah'ın haram kıldığı faiz gibi haksız kazanç yollarına hiç teşebbüs etmezler. Kardeş olduğunun bilinciyle hareket ederek kendisi için arzu ettiğini kardeşi için de arzu eder hatta kendisi aç kalarak kardeşine yedirmenin sevincini yüreğinde hisseder.

Hız Muhammed'i terbiye eden Rabbimiz gözetiminde yetişen güzide toplum olan Ashab'ın farik vasıfları arasında isâr yani sözlükte "bir şeyi veya bir kimseyi diğerine üstün tutma, tercih etme" mânasına gelen, ahlâk terimi olarak "bir kimsenin, kendisi ihtiyaç içinde bulunsa bile sahip olduğu imkânları başkalarının ihtiyacını karşılamak üzere kullanması, başkasının yararı için fedakârlıkta bulunması" vardır. Cürcânî îsârı, "kişinin başkasının yarar ve çıkarını kendi çıkarına tercih etmesi veya bir zarardan öncelikle onu koruması" şeklinde tarif ederek bu anlayışın din kardeşliğinin en ileri derecesi olduğunu belirtir. (TDV İslâm Ansiklopedisi'nin 2000 yılında İstanbul'da basılan 22. cildinde, 490-491 numaralı sayfalar)

Kulun cömert olması demek yerli yersiz saçıp savurması demek değildir. Allâh'ın kullarına, dikkatlice ve nîmetin kıymetini bilerek ihsanda bulunmaktır. Nitekim Cenâb-ı Hak bu hususta şu ölçüyü koymuştur:

وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا

Elini boynuna bağlayıp cimri kesilme, büsbütün elini açıp tutumsuz da olma! Sonra kınanır, (kaybettiklerinin) hasretini çeker durursun." (el-İsrâ, 29) Verirken veya ihtiyaçlar için harçama yaparken itidalli hareket etmek, orta yolu tutmak, cimrilik ve isrâftan kaçınarak İslâm'ın emrettiği cömertliğe uygun davranmak Müslümanların şîârıdır. Müslüman'ın, yaptıklarına pişman olmadan infak hayatına devam edebilmesi için bu ölçü şarttır. Zaten bütün ahlâkî güzelliğe, ifrat ve tefrit noktalarından uzak durarak orta yolu bulmakla gerçekleşir.

Ashab-ı Güzin
Efendilerimiz
Hucurât Sûresi(49) 10.)
Mü'minler ancak“ (Ayet
kardeşirler“ ayeti celilesini
o kadar içselleştirmişler ki
kan kardeşliğinden öte din
kardeşliğini tesis için ihtiyaç
içinde olsalar dahi kardeşini
öncelemiş ve kendileri
hakkında şu ayeti kerime
nazil olmuştur

وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ
يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي
صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَى
أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ
شَحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

Onlardan (muhacirlerden) önce o yurda (Medine'ye) yerleşmiş ve imanı da gönüllerine yerleştirmiş olanlar, hicret edenleri severler. Onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık duymazlar. Kendileri son derece ihtiyaç içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden, hırsından korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir. (Haşr Sûresi(59) 9. Ayet)

Bu âyet-i kerîme, imanı iyice kalplerine sindirmiş olan ensâr-ı kirâmın mühacirlere karşı sergiledikleri kardeşliğin, isâr derecesindeki cömertliğin ve fedakârlığın boyutlarını ortaya koymaktadır. Öyle ki kendileri muhtaç oldukları halde bile kardeşlerini kendilerine tercih edebilecek derecede ahlâkî zirveye yükselmişlerdi. Bu âyet-i kerîmenin iniş sebebi olarak zikredilen hâdiseler, hem Efendimiz (s.a.s.) hem de ashâbının yapmış oldukları hârikulâde cömertlik ve îsârların mâhiyetini haber verir.

Bir gün Allah Resûlü'ne (sav) gelen bir adam ihtiyacı olduğunu söyleyerek ondan yardım istedi. Sevgili Peygamberimiz, “Belki yiyecek bir şeyler vardır.” düşüncesiyle hanımlarından birine haber gönderdi. Fakat hanımı, “Seni hak dinle gönderen Allah'a yemin olsun ki, evimde sudan başka bir şey yok.” diye cevap verdi. Bunun üzerine diğer hanımlarına danışan Rahmet Elçisi onlardan da aynı cevabı alınca, kendi imkânlarıyla ihtiyacını gideremediği bu Müslüman için sahâbeden yardım istemeye karar verdi ve “Bu şahsı bu gece (evinde) kim misafir ederse Allah ona rahmet etsin.” dedi.

Allah Resûlü'nün bu duasına mescitte bulunanların tamamı nail olmak isterdi, ancak sahâbîlerin çoğunun maddî durumu iyi değildi. Zira birçoğu mallarının neredeyse tamamını Mekke'de bırakarak Medine'ye hicret etmişler, Medineli sahâbîler ise evlerini ve yiyeceklerini muhacir kardeşleriyle paylaşmışlardı. Buna rağmen Medineli Müslümanlardan Ebû Talha isimli bir sahâbî ayağa kalkarak zor durumda kalan bu şahsı ağırlayabileceğini söyledi ve onu evine götürdü.

Evde yalnızca çocuklara yetecek kadar yiyecek olduğunu öğrenen sahâbî, Allah Resûlü'nün konuğunu ağırlama gayretiyle hanımına, çocukları uyutup yiyecekleri misafire getirmesini tembihledi.

Zira sofrada yalnızca bir kişiye yetecek kadar yemek vardı. Sofradan kalkan çift, o geceyi çocuklarıyla birlikte aç geçirdiler. Fakat gönülleri huzurla doluydu. Çünkü Allah Resûlü'nün misafirini büyük bir hassasiyetle ağırlamış ve böylece onun duasına mazhar olmuşlardı.

Ertesi sabah Sevgili Peygamberimiz bu asil davranışı sergileyen sahâbîyi görünce, “Bu gece sizin misafirinize karşı davranışınızdan Allah Teâlâ çok hoşnut oldu.” diyerek haklarında bu âyetlerin indirildiğini bildirdi. (Buhârî, Menâkıbü'l-ensâr,10; Müslim, Eşribe, 172; Haşr, 59/9,) (Diyanet İşleri Başkanlığı Hadislerle İslâm Cilt 3 Sayfa 274)

İsârın terim anlamına esas olarak gösterilen Haşr Suresi 9. âyette, bütün mal varlıklarını Mekke'de bırakarak Medine'ye göç etmek zorunda kalan Hz. Peygamber'i ve diğer muhacirleri şefkatle kucaklayıp mal varlıklarını onlarla paylaşmaktan çekinmeyen Medineli müslümanlar (ensar) övgüyle anılmakta, âyette onların şahsında müslüman toplumun bazı temel mânevî ve ahlâkî özelliklerine temas edilmektedir.

Buna göre müslümanlar öncelikle imanı gönüllerine yerleştirmişlerdir; ayrıca muhacirler gibi zor durumda kalıp kendi beldelerine gelenleri severler; din kardeşlerine kendilerinden daha fazla imkân sağlanmasından dolayı içlerinde kıskançlık duymazlar; nihayet ihtiyaç içinde olsalar dahi onları kendilerine tercih eder, şahsî menfaatlerinden, zevklerinden fedakârlıkta bulunurlar. Âyetin son kısmında, nefsinin cimrilik eğilimlerinden kendini koruyabilenlere ebedî kurtuluşu kazanacakları müjdelenirken dolaylı olarak isârın bu yöndeki psikolojik etkisine de işaret edilmektedir (Kurtubî, XVIII, 27).

Haşr Sûresi 9. Ayet münasebetiyle isâr kavramı tefsirlerde, “âhîret saadetini elde etme arzusuyla başkasının iyiliğini ve mutluluğunu kendine ve kendi zevklerine tercih etmek, başkasının ihtiyacını kendi ihtiyaçlarından daha önde tutmak” şeklinde açıklanıp bir cömertlik derecesi olarak gösterilmektedir (İbn Kesîr, III, 474; Şevkânî, V, 232). Kaynaklarda cömertliğin sehâ, cûd ve isâr olarak başlıca üç derecesi bulunduğu belirtilir. Buna göre bir kimsenin elindeki imkânların en çok yarısını başkasına ikram etmesine

Hanımı da eşinin isteği doğrultusunda çocukları uyutarak evdeki bir parça yemeği misafir için hazırlayıp sofraya koydu. Ev sahipleri adıyla birlikte sofraya oturduktan sonra, evin hanımı düzeltir gibi yaparak kandili söndürdü. Böylece misafir karanlıkta, yemek yiyormuş gibi davranan ev sahiplerinin aslında yemediklerini fark etmeden karnını doyurdu.

Èbu Hureyre (r.a.)'in haber verdiğine göre Peyğamber Èfendimiz (s.a.s.), Ènsâr ile Muhâcirin'i birbirine kardeş ilan ettiğinde, ev sahibi durumunda olan Ènsâr bu kardeşliği son derece önemsendi. Resûlullah (s.a.s.)'e başvurarak hurmalıklarını muhacir kardeşleriyle paylaşmasını istedi. Allah Resûlü (s.a.s.), fedakârlığın bu kadarını da fazla buldu. Hurmalıklarının bakımını üstlenmeleri şartıyla ürünlerini onlarla paylaşmalarını tavsiye buyurdu. Onlar da muhacir kardeşleriyle bu şartla anlaştılar. (Buhârî, Hars 5; Menâkibu'l-Ènsâr 3) Ènsâr'ın yapmış olduğu ve yapmayı arzuladığı şeyler cömertliğin ileri derecesi olan îsârı kalplerine yerleştirmiş olanlara ne güzel bir misaldir.

ÎSAR ÇEŞİTLERİ VE İSLAM TARİHİNDEN ÖRNEKLER

Fedakârlık, insanın sahip olduğu şeylerden bir başkası için vazgeçmesidir. Kimi zaman malından, kimi zaman rahatlığından, kimi zaman da canından vazgeçmektir.

Bazen yapılan bir hatayı affetmek, bir sıkıntıya sabretmek, bazen daha fazlasına ulaşabilecekken azıyla yetinmek, bazen de kendi hakkından feragat etmektir. Bir annenin çocuklarına olan merhameti ve onların rahatı için yaptıkları göz önüne alındığında fedakârlık duygusunun insanın doğasında var olduğu açıkça görülür.

İslâm Dini, bu fitrî duygunun beslenerek kişide temel bir özellik hâline gelmesini hedefler. Nitekim iman ile fedakârlık arasında çok sıkı bir bağ vardır. Yalnızca Rabbin rızasını kazanma arzusu, kişinin din kardeşine sevgi ve merhametle

bakmasını sağlayıp, ihtiyaç duyduğu bir şeyi karşılık beklemeden daha çok ihtiyaç duyan bir başkasına vermesini kolaylaştırırken, fedakârlık ve îsâr duyguları da Allah'a olan inancı kuvvetlendirir.

Allah Teâlâ'nın,

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ

“Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz.” (Âl-i İmrân, 3/92.) sözü de Allah'a duyulan sevgi ve iman ile îsâr arasındaki bu ilişkiyi ortaya koymaktadır. (Hadislerle İslâm Cilt 3 Sayfa 274)

Îsâr ayetinin sebab-i nüzulünde anlatılan Ensâr'ın malî fedakârlığı, her ne kadar bu hasletin malî boyutunu ön plâna çıkarsa da, konu ile ilgili çeşitli rivayetlerin bulunması ve Hz. Peyğamber (SAV)'in bazı hadis-i şerifleri ile bunların İslâm kültürüne yansımaları, îsâr çeşitlerini ortaya koymaktadır. Bunları üç kategoride değerlendirebiliriz. Mal ile, can ile îsâr, dua ile îsâr.

1-) MAL İLE İSAR

Genellikle bu manada anlaşılan ve kullanılan îsârın, İslâm tarihinde birçok örnekleri vardır. Zira İslâm dini düşkünleri, fakirleri ve toplumun zayıf kesimlerini ayakta tutabilmek için bu duygunun canlı tutulmasını istemiştir. Zekât, sadaka, infak, karz-ı hasen ve kefaretle ilgili Kur'an ayetleri, hep bu gayeye matuftur.

Ebû Hüreyre (r.a.) der ki: Resûlullah şöyle buyurdu: “Kim, helâl kazancından bir hurma kıymetinde sadaka verirse, -ki Allah, helâlden

başkasını kabul etmez- Allah o sadakayı bizzat kabul eder. Sonra onu, dağ gibi oluncaya kadar, herhangi birinizin tayını büyüttüğü gibi, sahibi için ihtimamla büyütür.”

(Buhârî, Zekât, 8; Tevhîd, 23;

Müslim, Zekât, 63, 64. Ayrıca bkz.

Tirmizî, Zekât, 28/661, Nesâî,

Zekât, 48/2523; İbn-i Mâce, Zekât,

28) Rabbimiz O'nun yolunda

tasadduk edilen küçük bir hurmaya

dahi ehemmiyet vermiş ve kişinin

niyetine göre kat kat karşılığını

ahirette vereceğini vaat etmiştir.

Bunu daha iyi anlayabilmemiz için

bu hususu Kur'an'da müşahhas bir

örnekle bizlere şöyle anlatmıştır.

مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سَنَابِلَةٍ مِائَةٌ
حَبَّةٌ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

“Mallarını Allah yolunda harcayanların misâli, yedi başak bitiren ve her başakta yüz dâne bulunan bir tek tohumun hâli gibidir. Allah, dilediğine kat kat fazlasını da verir. Çünkü Allah, lutfu pek geniş olan ve her şeyi hakkıyla bilendir.“ (Bakara Sûresi(2) 261. Ayet)

Fedakarlığın Zirvesi Hz.

Muhammed (S.A.V.)

Yüksek bir ahlâk üzere olan Resûlullah'ın hayatı, fedakârlığın en güzel örneğidir. Allah'ı en iyi tanıyan ve O'na karşı sorumluluk

bilinci en gelişmiş kişi olan Allah'ın Sevgili Elçisi, bütün varlığını İslâm Dini'ni tebliğ görevini en güzel şekilde yerine getirmeye ve dini üstün kılmaya adanmış ve bu uğurda her türlü fedakârlığı göze almıştır.

Bu fedakarlıklardan birisi şöyledir: “

Sahâbeden bir kadın elinde kenarları dokunmuş bürde türünden bir kumaşla Hz. Peygamber'in yanına gelerek, "Bunu giymeniz için kendi elimle dokudum." dedi. O günlerde böyle bir kumaşa ihtiyacı olan Efendimiz bu hediye ald ve belden aşağısına sararak, yani izar şeklinde giyinerek ashâbın yanına geldi. Fakat sahâbîlerden birinin, "Yâ Resûlallah, bunu bana giydir!" diyerek bu kumaşı istemesi üzerine Rahmet Elçisi, bu sahâbîyi kırmadı ve evine döner dönmez kumaşı katlayarak ona gönderdi. Bu durumu hoş karşılamayan arkadaşları sahâbîye, "Hiç iyi yapmadın. Nebî (sav) öyle bir kumaşa ihtiyacı olduğu için onu

giymişti. Fakat sen, onun kendisinden bir şey isteyenini geri çevirmediğini bildiğin hâlde o kumaşı istedin." dediler. Sahâbî ise kumaşı giymek için değil, Resûlullah'a ait bu giysiyi kendisine kefen yapmak için istediğini belirtti ve dediği gibi de oldu. (Buhârî, Libâs, 18) Allah Resûlü'nün ihtiyacı olduğu hâlde, kendisine getirilen bürdeyi en küçük bir çekince göstermeksizin çok da ihtiyacı olmayan birine vermesi, benliğine işlemiş olan îsârın tezahürüdür.

Resûl-i Ekrem (s.a.s.), verme husûsunda insanların en eli açık olanı idi. Onun cömertliği bizim akıl ve hayâlimizin ötesinde idi. Onun bu yönünü Enes (r.a.) şöyle anlatır:

"Peygamber Efendimiz, İslâm için kendisinden ne istenirse onu mutlaka verirdi. Hele bir keresinde yanına gelen birisine iki dağ arasını dolduran bir koyun sürüsü vermişti... Adam kabilesine dönünce: «- Ey kavmim! Koşun, müslüman olun! Çünkü Muhammed, fakirlik ve ihtiyaç korkusu duymadan çok büyük ikram ve ihsanlarda bulunuyor» dedi. Kimileri, sırf dünyalık elde etmek için müslüman olurlardı. Fakat çok geçmeden müslümanlık onların gözünde, dünyadan ve üzerindeki her şeyden daha değerli bir hâle gelirdi." (Müslim, Fezâil 57-58)

Efendimiz'in bu yüce ahlâkıyla ilgili bir diğer bir rivayet de şöyledir:

Medineli müslümanlardan bir kısmı Resûlullah (s.a.s.)'den bir şeyler istediler. O da verdi. Sonra yine istediler.

Efendimiz, elindekiler bitinceye kadar verdi. Verebileceği şeyler tükenince, onlara şöyle hitâb etti: "Yanımda bir şey olsaydı, sizden esirgemez verirdim. Kim dilenmekten çekinir ve iffetli davranırsa, Allah onun iffetini artırır. Kim tok gözlü olmak isterse, Allah onu başkalarına muhtaç olmaktan kurtarır. Kim de sabretmeye gayret ederse, Allah ona sabır verir. Hiçbir kimseye, sabırdan daha hayırlı ve büyük bir lutfu bulunmamıştır." (Buhârî, Zekât 50; Müslim, Zekât 124)

Şu hâdise, Rasûlullah -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz'in, Kur'ânî ifâdeyle, "Raûf ve Rahîm" oluşunun, yâni merhamet ve şefkate zirve noktada bulunduğu tipik bir misâlidir.

Ümmü Seleme -radiyallâhu anhâ- vâlidemiz şöyle nakleder: Birgün Hazret-i Peygamber -aleyhissalâtu vesselâm- yüzünün rengi değişmiş olarak yanıma geldi. Bu hâlinin bir ağrı sebebiyle olduğunu zannederek korktum ve:

"-Ey Allâh'ın Rasûlü, neyiniz var, yüzünüzün rengi değişmiş?" dedim.

Âlemlerin Fahr-i Ebedîsi şu cevâbı verdi:

"-Bize dün gelen yedi dinar yüzünden bu hâldeyim. Akşam oldu hâlâ onları infâk edemedik!" (Bkz. Ahmed, VI, 293; Heysemî, X, 238)

İnfak edemediği yedi dinara üzülen Allah Resûlünün infak aşkını Câbir b. Abdullah şöyle Resûlullah (sav) "مَا سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) شَيْئًا قَطُّ فَقَالَ: لَا." diyerek taçlandırır kendisinden bir şey istendiğinde asla "hayır" demezdi." (Müslim, Fedâil, 56)

Sahabenin Engin Gönüllü Oluşu

Hız. Peygamber'in fedakârlık üzerine kurulu yaşayışını görerek, nebevî terbiyeyle yetişen sahâbenin hayatı da İslâm Dini ve Müslüman toplumun refahı için yapılan maddî ve mânevî fedakârlıklarla doludur. Onların sonraki nesillere örneklik teşkil eden seçkin bir zümre olmasının sırrı, bu güzel meziyeti hayatlarının her sahasına uygulamalarında yatmaktadır. Allah Resûlü'nü en zor zamanlarını geçirdiği Mekke'de, her türlü eziyete katlanarak yalnız bırakmayan ve sonunda öz vatanlarını terk etmeye razı olan din kardeşleri (muhacirler) ile Akabe'de verilen sözün ardından Müslümanlara kucak açan ve ömürleri boyunca her türlü destekle onların yardımında olan Medine halkının (ensar) özverili davranışları bütün insanlığa ibret olacak niteliktedir.

geldim" dedi. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm): "Annen var mı?" diye sorduğunda "Evet" deyince, "Öyleyse ondan ayrılma zira cennet onun ayağının altındadır" buyurdu. (Nesâî, Cihad, 6)

Hız Muhammed (s.a.v.) Mekke'den hicret eden Muhacirler ile onlara gönüllerini açan, her türlü imkanlarını onlarla paylaşarak büyük bir fedakârlık örneği gösteren Medine'li Ensar arasında tarihte eşi ve benzeri görülmemiş bir kardeşlik tesis etmiştir. Kur'an-ı Kerim'de bu tarihi olay şu ifadelerle anlatılmaktadır: **كُنْتُمْ أَعْدَاءَ قَالَفَ يَبْنِ قُلُوبِكُمْ فَاصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِي إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلِي شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا** Hani siz birbirinize“ düşman kimselerdiniz de Allah gönüllerinizi ısındırmıştı. Allah'ın nimeti (İslam ve iman) sayesinde kardeşler olmuştunuz. Siz bir ateş çukurunun tam kenarındayken Allah sizi oradan kurtarmıştı.” (Âl-i İmrân, 3/103)

Medineli Müslümanlar, Mekke'den hicret ederek gelen din kardeşlerine her türlü yardım ve fedakârlıkta bulunmuşlar, bu yüzden yardımcıları, yardım edenler manasına gelen “Ensar” vasfıyla anılmışlardır. Hz. Peygamber (s.a.s.), Mescid-i Nebevi'nin inşaatını tamamladıktan sonra Muhacirler ile Ensar'dan doksan sahabe arasında ikişer ikişer kardeşlik kurdu. Kendisi de Hz. Ali'yi kardeş edindi. Ensar, Muhacir kardeşlerini alıp evlerine götürdüler, mallarına, s

ervetlerine ortak yaptılar. Peygamber Efendimiz (s.a.s.)'den hurma bahçelerini muhacir kardeşleri ile aralarında paylaşmasını istediler. Efendimiz (s.a.s.), bunu kabul etmemiş; hurmalıkların mülkiyetinin kendilerine ait olmasını, Muhacirlerin de hurmaların bakımını yaparak çıkacak mahsulü paylaşmalarını söylemiştir. (Kamil Miras, Tecrid-i Sarih Tercemesi, VIII, 57) Hayber'in ele geçirilmesiyle muhacirlere arazi dağıtılana kadar kardeşlik görevini en güzel şekilde devam ettiren Ensar'ı Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de şöyle övmektedir:

وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حَيْهٍ مَسْكِينًا
وَيَتِيمًا وَالسَّيْرًا ﴿٨﴾ إِنَّمَا نَطْعَمُكُمْ لَوَجْهِ
اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا ﴿٩﴾
إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا ﴿١٠﴾

“Onlar, kendi canları istemesine rağmen yemeği yoksula, yetime ve esire yedirirler. Ve derler ki: “Biz size sadece Allah rızası için ikram ediyoruz, yoksa sizden karşılık istemediğimiz gibi bir teşekkür de beklemiyoruz. Çünkü biz, asık suratlı, çetin bir günden (o günün azabından) dolayı Rabbimizden korkarız.” (İnsan, 76/8-10.)

**وَيُسَارِعُونَ
فِي الْخَيْرَاتِ**
**Onlar hayır“
işlerinde
birbirleriyle
yarışırlar.” (Âl-i
İmrân Sûresi(3)
114. Ayet)
ayetinin sırrına
mazhar
olmuşlardır.
Bunun en güzel
misali Hz. Ömer
ile Hz. Ebu Bekir
arasında
cereyan eden şu
:hâdisedir**

Ömer İbnü'l-Hattab (r.a) anlatıyor: “Bir gün Rasûlullah (s.a.v.) bize, elimizde olanlardan tasadduk etmemizi emretti. Bu da yanımda mal bulunduğu bir güne rastladı. Kendi kendime dedim ki: “Bari bugün Ebû Bekir’i geçeyim.” Ve elimde verilebilecek ne varsa yarısını tasadduk ettim. Rasûl-i Ekrem (s.a.v.) sordu:

- Evine ne bıraktın?
- Elimdekinin yarısını, dedim. Ebû Bekir’e:
- Sen evine ne bıraktın? diye sorunca Ebû Bekir:
- Allah’ı ve Rasûlünü bıraktım, diye cevâp verdi.

Ben de kendi kendime: “Bundan sonra hiç bir işte seninle yarışmam yâ Ebû Bekir” dedim. Sonra Nebîyy-i Ekrem bize dönüp:

- “Aranızdaki fark, söylediklerinizin arasındaki fark kadardır” buyurdular. (Tirmizî, Menâkıb, 16/3675)

Bir diğer infak örneği ise şöyledir: Abdurrahman bin Hubâb -radıyallâhu anh- İslam Halifelerinden üçüncüsü, Peygamberimizin iki kızı ile evlenmiş, kendisinden meleklerin haya ettiği Hz Osman’ın infak hassasiyeti hakkında şöyle diyor:

Rasûlullah -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, ashâbını Ceyşü'l-Usre’ye (Tebük Seferi) yardım etmeleri için teşvik ederken ben de yanındaydım. Osman bin Affân -radıyallâhu anh- ayağa kalktı ve:

“-Ey Allâh’ın Rasûlü! Allah yolunda çuluyla ve semeriyle yüz deve benden!” dedi.

Rasûlullah -sallâllâhu aleyhi ve sellem- ordu için bağışta bulunmaya tekrar teşvik etti. Hazret-i Osman yine kalkıp:

“-Ey Allâh’ın Rasûlü! Allah yolunda çuluyla ve semeriyle iki yüz deve benden!” dedi.

Rasûlullah -sallâllâhu aleyhi ve sellem- tekrar teşvikte bulundu. Yine Osman -radıyallâhu anh- kalktı ve:

“-Ey Allâh’ın Rasûlü! Allah yolunda çuluyla ve semeriyle üç yüz deve benden!” dedi.

Rasûlullah -sallâllâhu aleyhi ve sellem-’i minberden inerken gördüm, hem iniyor hem de: “Osmân’a (bu fedâkârâne infâkı sebebiyle) bundan sonra yapacağı hiçbir şey zarar vermez! Osmân’a bundan sonra yapacağı hiçbir şey zarar vermez!” buyuruyordu. (Tirmizî, Menâkıb, 18/3700; Ahmed, V, 63)

Hazret-i Osman, buna ilâveten bin dinar getirip Allah rızâsı için infâk etmiştir. (Tirmizî, Menâkıb, 18/3701)

Sahabe ve eşleri inen ayetleri derhal uygulamak için mücadele eder ve bundan dolayı da gönülleri surur içerisinde olurdu. Ebû Talha’nın -radıyallahu anh- Mescid-i Saâdet’e yakın, içinde 600 hurma ağacı bulunan kıymetli bir bahçesi vardı ve burayı pek severdi. Ebû Talha -radıyallahu anh- لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ “Sevdiğiniz şeylerden infak etmedikçe asla «birr»e (yani hayrın kemal noktasına) eremezsiniz. Her ne infak ederseniz Allah onu hakkıyla bilir.” (Âl-i İmrân, 92) ayetini işitince hemen Resûlullah’a -sallallahu aleyhi ve sellem- koştı ve şöyle dedi: “Yâ Resûlâllah! Benim servetim içinde en kıymetli ve bana en sevimli olan, işte şu şehrin içindeki sizin de bildiğiniz bahçemdir. Bu andan itibaren Allâh rızâsı için onu Allâh’ın Resûlü’ne bırakıyorum. İstedığınız gibi tasarruf eder, dilediğiniz fakire verebilirsiniz.”

Sözlerinin ardından bu güzel kararını derhâl tatbik etmek için bahçeye gitti. Ebû Talha -radiyallahu anh- bahçeye vardığında hanımını bir ağacın gölgesinde otururken buldu. Ebû Talha -radiyallahu anh- bahçeye girmemişti. Hanımı sordu: “Yâ Ebâ Talha! Dışarıda ne bekliyorsun? İçeri gırsen ya!” Ebû Talha -radiyallahu anh-: “Ben içeri gıremem, sen de eşyani toplayıp çıkıver!..” dedi. Beklemediği bu cevap üzerine hanımı şaşkınlıkla sordu: “Neden yâ Ebâ Talha?! Bu bahçe bizim değil mi?” Ebû Talha -radiyallahu anh-: “Hayır, artık bu bahçe Medine fukarâsınındır.” diyerek âyet-i kerîmenin müjdesini ve yaptığı infakın faziletini sevinç ve neşe içinde anlattı. Hanımının: “İkimiz nâmına mı, yoksa şahsın için mi bağışladın?” suâline de:

“İkimiz nâmına..” diye cevap veren Ebû Talha -radiyallahu anh- bu sefer hanımından huzur içinde şu sözleri dinledi: “Allah senden râzı olsun yâ Ebâ Talha! Etrafımızdaki fakirleri gördükçe aynı şeyi düşünürdüm de sana söylemeye bir türlü cesaret edemezdim. Allah hayrımızı kabul buyursun, işte ben de bahçeyi terk edip geliyorum!” (Buhârî, Zekât 44; Müslim, Zekât 43)

Bu tür sosyal harcamalar, kişiyi cimrilik hastalığından kurtarır ve ona kendisini Allah ve insanlar katında yüceltecek cömertlik vasfını kazandırır. Sahâbîler buna çok önem vermiş ve en çok sevdikleri mallarını Allah yolunda harcamaktan geri durmamışlardır. Öyle ki iftarlıklarını dahi paylaşarak rabbin rızasını kazanmak için vesileler aramışlar. Bunun en güzel

misallerinden biri şöyledir: İbn-i Abbâs -radiyallâhu anhumâ-'dan rivâyetle Atâ -rahimehullâh- der ki: “Ali bir gece bir miktar arpa karşılığında bir hurmalığı sulamıştı. Sabah olunca ücreti olan arpayı alarak evine geldi. Getirdiği arpanın üçte birini öğütüp «hazîra» denilen bir yemek yaptılar. Yemek pişince bir yoksul geldi ve yemek istedi. Onlar da pişen yemeği olduğu gibi yoksula verdiler. Sonra arpanın ikinci üçte birini öğütüp yemek yaptılar. Yemek pişince bu sefer bir yetim gelip bir şeyler istedi. Bu yemeği de o yetime verdiler ve arpadan kalan son üçte biri öğütüp tekrar yemek yaptılar. Yemek piştiğinde müşriklerden bir esir geldi

ve bir şeyler istedi. Son yemeklerini de ona verdiler ve o günü aç olarak geçirdiler. Diğer bir rivâyete göre, üç gün üst üste iftarlıklarını fakire, yetime ve esire vererek su ile iftar ettiler.”

İşte bunun üzerine şu âyet-i kerîmeler nâzil oldu: “Kendileri de muhtâc oldukları hâlde yiyeceklerini, sırf Allâh'ın rızâsına nâil olabilmek için fakire, yetime ve esire ikrâm ederler ve: «Biz size bunu sırf Allâh rızâsı için ikrâm ediyoruz. Sizden ne bir karşılık ne de bir teşekkür bekliyoruz. Biz, çetin ve belâlı bir günde Rabbimizden (O'nun azâbına uğramaktan) korkuyoruz.» (derler). Allah da onları o günün felâketinden muhâfaza eder, yüzlerine nûr, gönüllerine sürûr verir.”

Hız. Peygamber ve Sahabenin Yolundan Giden İsar Sahibi Gönüller

Emevi halifelerinden âdalet vasfıyla vasıflandığından ve İslâm esaslarına bağlılığından dolayı kendisine “Beşinci Halife” denilen, büyük dedesi Hazret-i Ömer’in (r.a.) yolundan gidip onun gibi adaletle hükmederek zühd ve takva üzere yaşadığından “İkinci Ömer” diye de anılan Ömer b. Abdülaziz (r.h.), halifeliği döneminde bol miktarda şeker alıp muhtaçlara dağıtırdı. Sebebi sorulduğunda şöyle cevap verdi: “Çünkü ben, şekeri çok severim. Allah Teâlâ da sevdiğimiz şeylerden kendi yolunda harcamadıkça gerçek iyiliğe eremeyeceğimizi haber vermektedir.” (Kurtubî, el-Câmi’, IV, 133)

Hak dostlarından Dâvûd-i Tâî Hazretleri’nin şu hâli isar konusunda pek güzel bir numûnedir:

Hizmetine bakan mürîdi bir gün ona: “ Biraz et pişirdim; buyurmaz mısınız?” dedi ve üstâdının sükût etmesi üzerine eti getirdi. Ancak Dâvûd-i Tâî (k.s.), önüne konan ete bakarak: “ Falanca yetimlerden ne haber var evlâdım?” diye sordu. Mürîd, durumlarının yerinde olmadığını izhâr sadedinde içini çekip: “ Bildiğiniz gibi efendim!” dedi. O büyük Hak dostu: “

O hâlde bu eti onlara götürüver!” dedi. Hazırladığı ikrâmı üstâdının yemesini arzu eden samîmî mürîd: “Efendim, siz de uzun zamandır et yemediniz!..” diye ısrar edecek oldu. Fakat Dâvûd-i Tâî Hazretleri kabul etmeyip şöyle buyurdu: “Evlâdım! Bu eti ben yersem dışarı çıkar, fakat o yetimler yerse, arş-ı a’lâya çıkar!..” (el-Hadâiku’l-Verdiyye, s. 355)

İsar sahibi bir gönül yalnızca insanlara değil bütün mahlukâta karşı gönlünde merhamet besler. Yaratılanı sev yaratandan ötürü düşüncesini hayatında tatbik eder. Merhamet edene merhamet edileceğini bilir ve mahlukata şefkat nazarıyla bakar. Bunun güzel bir örneğini

şöyle verelim: Abdullâh bin Câfer -radiyallâhu anh- bir seyahat esnâsında, bir hurma bahçesine uğradı. Bahçenin hizmetçisi siyahî bir köle idi. Köleye üç adet ekmek getirmişlerdi. Bu sırada bir köpek geldi. Köle, ekmeklerden birini ona attı. Köpek ekmeği yedi. Öbürünü attı. Onu da yedi. Üçüncüyü de attı. Onu da yedi. Bunun üzerine Abdullâh bin Câfer -radiyallâhu anh- ile köle arasında şöyle bir konuşma oldu: “Senin ücretin nedir?”

Ölünceye Kadar İyiliğe Devam

İnsan ne yapacaksa ölüm gelip çatmadan yapmalıdır. Çünkü ölümlle kazanma fırsatı sona ermekte, imtihan süresi bitmekte ve artık hesap faslı başlamaktadır. Ayrıca ecel geldiği zaman, kul istese de, bir an bile onun ertelenmesi mümkün değildir. O halde, ölüm sonrası pişman olup “keşke sadaka verip iyi kullardan olsaydım” demektense, hayatta iken ve fırsat varken sahip olduğumuz her türlü imkândan Allah yolunda infak etmek, elbette daha faydalı olacaktır. Bu hususta Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

Siyahî köle: “İşte gördüğünüz üç ekmek.”

–Niçin hepsini köpeğe verdin?”

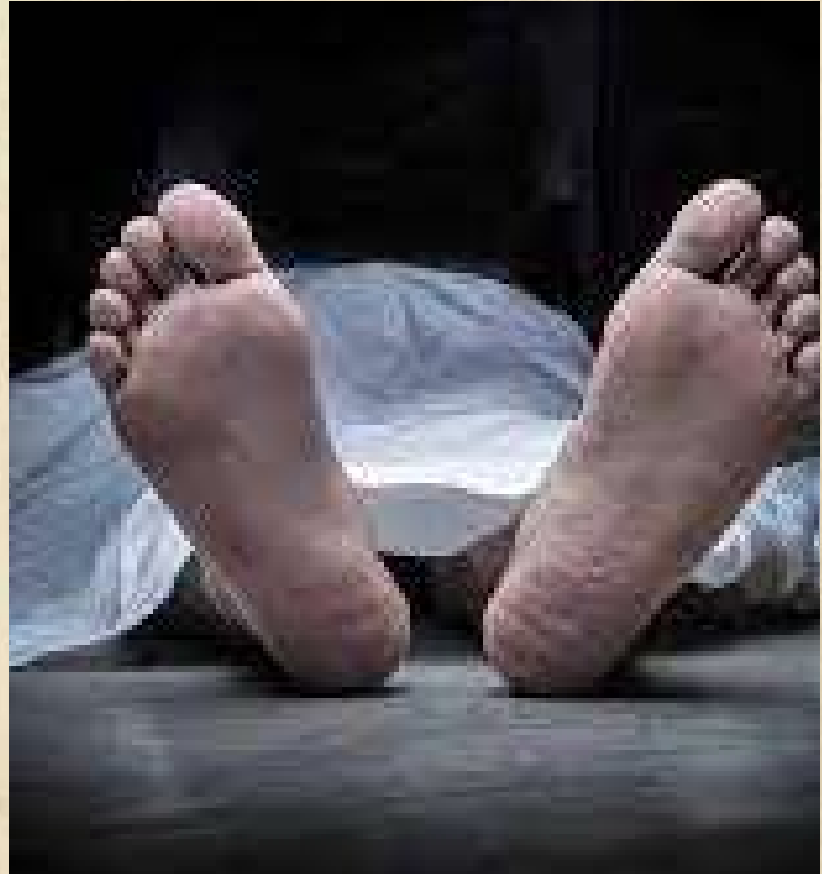
Köle: “Buralarda hiç köpek yoktu. Bu köpek uzak yerden gelmiştir. Aç durmasına gönlüm râzı olmadı.” dedi.

Abdullâh -radıyallâhu anh-: “Peki bugün sen ne yiyeceksin?”

Köle: “Sabredeceğim, günlük hakkımı Rabbimin bu aç mahlûkuna devrettim.” dedi.

Abdullâh -radıyallâhu anh-: “Sübhânallâh! Benim çok cömert olduğumu söylerler. Bu köle benden daha cömertmiş!” buyurdu.

Ardından da o köleyi ve hurma bahçesini satın aldı ve köleyi âzâd edip, hurmalığı ona bağışladı. (Gazâlî, Kimyâ-yı Saâdet, s. 440)

وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ
أَحَدَكُمْ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي
إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَاصْدَقْ وَأَكُنْ مِنَ
الصَّالِحِينَ

Sizden birine ölüm gelip de: “Rabbim! Ne olurdu ecelimi biraz daha erteleyeseydin de sadaka verip iyi kullardan olsaydım!” diye yalvarmadan önce size verdiğimiz rızıklardan Allah yolunda harcayın. (Münâfikûn Sûresi 10. Ayet)

Nebiyî-i Ekrem (s.a.s.) Efendimiz bir keresinde: “Sadaka vermek her müslümanın vazifesidir” buyurmuştu. Ashâb-ı kirâm: “Sadaka verecek bir şey bulamazsa?” dediler.

–“Amelelik yapar, hem kendisine faydalı olur, hem de tasadduk eder” buyurdu.

–“Buna gücü yetmez veya iş bulamaz ise?” dediler.

–“Darda kalana, ihtiyaç sahibine yardım eder” buyurdu.

–“Buna da gücü yetmezse?” dediler.

–“İyilik yapmayı tavsiye eder” buyurdu.

–“Bunu da yapamazsa?” dediler.

–“Kötülük yapmaktan uzak durur. Bu da onun için sadakadır” buyurdu.

(Buhârî, Zekât 30, Edeb 33; Müslim, Zekât 55)

Bu bakımdan Resûlullah (s.a.s.), herkesi îkaz sadedinde:

–“Ölüp de pişmanlık duymayacak hiçbir kimse yoktur” buyurmuştu.

–“O pişmanlık nedir yâ Resûlallah?” diye sorulduğunda da:

– **Ölen, iyilik ve ihsan sahibi sâlih bir kişi ise, bu iyi hâlini daha fazla artıramamış olduğuna; şâyet kötü bir kişi ise, kötülükten vazgeçerek hâlini düzeltmediğine pişman olacaktır”**

gevâbını verdiler. (Tirmizî, Zühd 59/2403)

Bizler de Hz. Peyğamberi, O'nun ahabının ve onların yolunda giden mümtaz şahsiyetleri örnek alarak Rabbimizin yolunda ihtiyaç fazlası olan mallardan akrabalarımıza, yakın komşuya, uzak komşuya, yoksula, iffetinden dolayı isteyemeye çekinen fakat simalarından ihtiyaç sahibi olan kardeşlerimize elimizi uzatmalı, alan el değil veren el olmanın gayreti içinde olmalıyız.

2-) CAN İLE İSAR

İsâr kavramı genellikle malî fedakârlıklar için kullanılmakla birlikte bazı kaynaklarda “can ile isâr’dan, yani kişinin sevdiği bir kimse için

kendi rahatını, huzurunu, hatta hayatını feda etmeyi göze almasından da söz edilmekte ve bunun malla isârdan daha faziletli olduğu belirtilmektedir. Bundan dolayı tasavvufta sevgi kısaca isâr olarak da tanımlanır. Çünkü en yüksek derecede sevgi, seven kişinin gerektiğinde sevdiği için canını feda etmeyi göze almasını sağlar. Kaynaklarda, Mısır azizinin eşinin Hz. Yûsuf’a duyduğu derin sevgi (Yûsuf 12/23-32) bunun ne kadar ulvî bir duygu olduğuna örnek gösterilir. (TDV İslâm Ansiklopedisi’nin 2000 yılında İstanbul’da basılan 22. cildinde, 490-491 numaralı sayfalar) İnsanın malı ile gösterişe meyletmesi kolaydır, ancak canı ile gösterişe meyletmesi pek kolay değildir. Bu, ancak ulvî bir inancın neticesi olabilir. Vatan ve millet için şehit olmak, Allah yolunda ölmek, hepsi de can ile isârın içinde mütalaa edilebilir. Rasûlullah (s.a.v.)’in katıldığı savaşlarda ahabın onu korumak için kendilerini siper etmeleri; Çanakkale’de, Kurtuluş Savaşı’nda müslüman askerinin vatani ve milleti için şehit düşmesi, ülkemizde 15 Temmuz’da korkusuzca tanklara göğsünü siper ederek şehadet şerbetini içenler can ile isârın örneklerindedir.

MÜMİNLER ŞU GEÇİCİ DÜNYADA RABBİNE KULLUK İÇİN YARATILDIKLARINI, NEREDEN GELİP NEREYE GİTTİKLERİNİ, KENDİLERİNE VERİLEN MALIN VE CANIN EMANET OLDUĞUNU BİLİRLER, GEREKTİĞİNDE ALLAH YOLUNDA MALINI VE CANINI FEDA ETMEKTEN ASLA GERİ DURMAZLAR. RABLERİ İLE ALIŞVERİŞ YAPARAK CANLARINI VE MALLARINI SATMAK SURETİYLE KARŞILIĞINDA CENNETİ SATIN ALMIŞLARDIR. BU HUSUS AYETTE ŞÖYLE BEYAN EDİLMEKTEDİR:

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدًّا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

Şüphesiz Allah, mü'minlerden canlarını ve mallarını, kendilerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır. Artık, onlar Allah yolunda savaşır, öldürürler ve ölürler. Allah, bunu Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da kesin olarak va'detmiştir. Kimdir sözünü Allah'tan daha iyi yerine getiren? O hâlde, yapmış olduğunuz bu alışverişten dolayı sevinin. İşte asıl bu büyük başarıdır. (Tevbe Sûresi(9) 111. Ayet) Müminler bu ayette belirtilen alışverişten dolayı gönülleri sevinç içerisinde olurlar. Allah yolunda gerektiğinde canını feda etmekten çekinmezler, canları verene canını teslim etmekten de mutluluk duyarlar. Şu misal, canını Allah yolunda feda eden ve kardeşlik duygusunu hisseden isâr sahibi bir kalbin, ölüm anında dahi kendinden geçerek kardeşini düşünmesine en büyük örnektir.

Hz. Ebû Bekir in halifeliği esnasında (H.13/ M. 634) cereyan eden Yermuk Muhârebesi' nde sahabeler, hem kahramanlık, hem fazilet tabloları sergilemişlerdi. O muhârebede bir kere daha ortaya çıkan "isâr hasleti" nin en parlak örneğine bakalım: Hz. Huzeyfe (r.a) anlatıyor: Savaşın bitiminde, yaralıları arasında amcası oğlu Hâris'i aramaktadır.

Âlemlere rahmet olarak gönderilen Fahr-i Kâinat -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz; İslâmiyet Arap Yarımadası'nda iyice yayıldıktan sonra etraflarındaki hükümdar ve vâzilere de mektuplar göndererek tebliğini cihanşümül hâle getirdi. Rasûlullah Efendimiz; "Bu mektubu kim götürür?" diye sorduklarında bütün sahâbe; genci, yaşlısı hepsi birden büyük bir aşk ile ayağa kalkıyor ve; "Yâ Rasûlâllah, bu şerefi bana ver!" diyorlardı. Onlar aşk ve heyecan içinde vazifeye tâlip olurken; ateşten çölleri, uzun ve tehlikeli yolları nasıl aşacaklarını asla sormuyor ve düşünmüyorlardı. O mektubu kralın bir göz işareti bakan cellâtların kanlı kılıçları arasında okuyacaklarını da biliyorlardı. Bu tehlikeler onları en ufak bir zaafa düşürmüyordu. Çünkü, onların en büyük arzusu, Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz'in gönlünde bir yer edinebilmektir. Dünyada ashâb oldukları gibi, âhirette de Rasûl-i Zîşân Efendimiz'in maiyetinde olabilmek iştîyâkıyla, dünyanın her türlü meşakkat ve zorluğunu istihfâf ediyorlardı.

Elçilerin başına gelebilecek bu hâdiseler sadece bir ihtimal olarak kalmadı. Hakikaten, bu elçilerden biri olan Hâris bin Umeyr -radiyallâhu anh-, Busrâ emîrine giderken Gassânî emirlerinden Şurahbil bin Amr tarafından durduruldu ve katledildi. (Vâkıdî, II, 755; İbn-i Kayyım, III, 381) Bu iman nurunun kalplerini bürüdüğü müminleri örnek alanlar, Çanakkale'de bir kişinin takatinin üstünde olan top mermilerini kucaklamayı başarmış ve düşmanın mağlup olmasına sebep olmuştur. Yine 15 Temmuz gecesinde tankların önüne yatmaktan çekinmemiş, vatan ve mukaddesat uğrunda seve seve canlarından geçerek geride kalanlar için büyük bir örneklilik teşkil etmişlerdir.

İslam İ'lây-ı kelimetullah için canlarını feda eden müminler sayesinde kısa sürede yayılarak Arap Yarımadasının dışına çıkmış, İslam'ın yayılmasıyla da insanlar huzur ve refaha kavuşmuşlardır. İsar kavramı kapsamında

değerlendirdiğimiz candan geçmeyi sadece savaşmak olarak değerlendirmemeliyiz. Gerektiğinde bir liderin önünde hakkı savunarak doğruyu haykırmak, insanların sıkıntısını gidermek için bedenle çalışmak, insanlara faydalı olmak için bedenini ilim yolunda yıpratmak, kendinden sonra kendisine dua edecek hayırlı evlat ve nesil yetiştirmek için mücadele etmek, dünyevileşmenin çoğaldığı şu günlerimizde beden kafesinden sıyrılarak ruhunun arınması için çalışmak, insanların ben merkezci olduğu günümüzde biz düşünceşine sahip olmak ve gerektiğinde kendinden geçmek de birer can ile isâr sayılmaktadır.

3-) DUA İLE İSAR

Kur'an-ı Kerim'de gerek dua ayetlerine, gerekse müminlere duanın öğretildiği ayetlere baktığımızda, kollektif bir şuurun hedeflendiğini görüyoruz. Ta'lîm-i mesele diye de isimlendirilen Fatiha suresi bunun güzel bir örneğidir:

Bizi doğru yola ulaştır.” (Fâtiha“ Sûresi(1) 6.) ayet-i kerimesinde müminlere, “ben” yerine “biz” denilmesi öğretiliyor. İşte bu bilincin coştığı yerde, dua ile îsâr başlamaktadır

Rabbimiz Peygamberimizin şahsında biz müminlere dua esnasında sadece kendimize değil kardeşlerimize de dua etmemiz gerektiğini şöyle hatırlatmaktadır:

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنبِكَ وَالْمُؤْمِنِينَ
وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ

Bil ki Allah’tan başka hiçbir ilâh yoktur. Hem kendinin, hem de inanmış erkek ve kadınların günahlarının bağışlanmasını dile! Allah, gezip dolaştığınız yeri de, içinde kalacağınız yeri de bilir. (Muhammed Sûresi(47) 19. Ayet) Yine Hz. İbrahim’in diliyle bizlere öğretilen, Efendimiz Hz. Muhammed’in (s.av.) sünneti olarak namazda, kade-i ahirede okuduğumuz,

رَبِّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَالْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ
الْحِسَابُ

“Rabbimiz! Hesapların görüleceği o gün beni, ana-babamı ve bütün mü’minleri bağışla!” (İbrahim Sûresi(14) 41. Ayet) duası da kulun her daim kardeşlik bilincini kuşanarak hareket etmesi ve kardeşine duasında yer vermesi gerektiğine en büyük delildir.

: “Kardeşim!
Duana bizi de
ortak et, bizi
unutma.” (İbn
Mâce, Menâsik,
5) diyerek
müminlerin
dualarında
kardeşlerine de
yer vermesi
gerektiğini biz
ümmetine
öğretmiştir.

Nitekim Rasûlullah -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, bir hadis-i şerifinde şöyle buyurmuştur: “Allah katında, kulun şöyle demesinden daha sevimli bir dua yoktur:

اللَّهُمَّ ارْحَمْ أُمَّةَ مُحَمَّدٍ رَحْمَةً عَامَّةً

«Allah’ım! Ümmet-i Muhammed’e umûmî bir rahmet ile merhamet eyle!» (Ali el-Müttakî, no: 3212, 3702) Müminler isâr sahibi bir gönle sahip olarak kendisine dua etmenin yanında kardeşine de merhamet olunması için ellerini açmak sûretiyle ilahi rahmete nail olmak için vesileler arar. Bilir ki Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Bir Müslümanın, yanında bulunmayan din kardeşine yapacağı dua kabul olunur. Bir kimse din kardeşine hayır dua ettikçe, yanında bulunan görevli bir melek ona, ‘duan kabul olsun, aynı şeyler sana da verilsin’ diye dua eder.” (Müslim, Zikir 87, 88. Ayrıca bk. İbni Mâce, Menâsik 5) Geçmiş ve gelecek bütün günahları bağışlandığı halde Hz. Peygamber (s.a.v), Hz. Ömer umreye giderken

Dua ederken sadece kendimiz ve bizim dönemimizdeki mümin kardeşlerimiz değil, bizden önce geçmiş ümmetlere de dua etmemiz gerektiğine, Haşr Sûresi 10. Ayeti Kerime şöyle işaret etmektedir

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا
وَلِأَخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا
غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ

Onlardan sonra gelenler ise şöyle derler: “Ey Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman etmiş olan kardeşlerimizi bağışla. Kalplerimizde, iman edenlere karşı hiçbir kin tutturma! Ey Rabbimiz! Şüphesiz sen çok esirgeyicisin, çok merhametlisin.” Âyette bahsedilen kimseler, öncelikle muhâcir ve Ensâr’dan sonra Medine’ye gelen, orada yerleşen ve onların örnek izlerini takip eden müslümanlar, sonra da kıyamete kadar gelecek tüm müminlerdir. Bunlar, başta muhâcir, ensâr ve diğer sahâbe-i kirâm olmak üzere kendilerinden önce gelip geçen bütün müminler için dua ederler. Onların bağışlanmasını isterler. Onları incitecek sözlerden kaçınırlar. Gönüllerinde onlara karşı en küçük bir kinin, kötü duygu ve düşüncenin bulunmaması için Allah’a yalvarırlar

Dua kulun Rabbiyle olan münacaatı, kardeşleriyle arasında olan irtibatı sağlamaştırır bir sevgi köprüsüdür. Bu sevgi köprüsü sağlam olursa toplumda huzur, refah olması kaçınılmaz olur. Bu sevgi köprüsünü kurabilmenin ilk adımı dua anlamı taşıyan selâmı yaymamızdır. Ebû Hüreyre radiyallahu anh’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu

: لَا تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا، وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى
تَحَابُّوا، أَوْ لَا آذَلَكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابِبْتُمْ؟
أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ

Siz, iman etmedikçe cennete“ giremezsiniz; birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olamazsınız. Yaptığınız zaman birbirinizi seveceğiniz bir şey söyleyeyim mi? Aranızda selâmı yayınız.” (Müslim, İmân 93. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 131; Tirmizî, İstîzân 1; İbni Mâce, Mukaddime 6, Edeb 11) İlk karşılatığımızda din kardeşimizle, selâm ile dualaşırız. Birbirimize rahmet, bereket temennilerinde bulunuruz. Din kardeşimize zarar vermeyeceğimizi garanti ederiz. Selâm ile kurulan sevgi köprüsünü, kardeşimize gıyabında da dua ile pekiştirerek daha da kuvvetlendiririz

Malımızın Ne Kadarını Vermek Gerekir

Burada bir hususu zikretmek istiyorum. İsar sahibi olmak demek eldeki malın tamamını verip muhtaç durumuna düşmek değildir. Nitekim Rabbimiz İsrâ Suresi 29. ayeti kerimede **يَدَّكَ مَغْلُوبَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسِطِ فَتَقْعَدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا**

Harcamalarında ve başkalarına yardımında eli sıkı olma, ancak varını yoğunu da saçıp savurma. Sonra herkes tarafından kınanır, kaybettiklerine hasret çeker durursun.' buyurmaktadır. Sahabenin neyi infak edeceklerini sormalarına cevaben Rabbimiz Yine **وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلِ الْعَفْوَ سَنَا** Allah yolunda ne harcayacaklarını soruyorlar. De ki: "İhtiyaçtan arta kalanı." (Bakara Sûresi 219. Ayet) buyurarak i

htiyaç fazlasını infak etmememizi tavsiye buyurmuştur. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ise bu hususta şöyle buyurmuştur **Ey âdemoğlu! İhtiyacından fazla** olan malını sadaka vermen senin için hayırlıdır. Eğer vermeyip elinde tutarsan, senin için kötüdür. Yeterli miktarda mala sahip olmaktan dolayı Allah katında sorumlu tutulmazsın. Harcamaya, bakmakla yükümlü olduklarından başla." (Tirmizî, Zekât 32. Ayrıca bk. Müslim, Zekât 97) Mümin denge adamıdır. Dengeyi

elden bırakmaz. Harcama yaparken de itidalli davranır. Bu hususu Cennetle müjdelenen on sahâbîden biri olan Ebû İshâk Sa'd İbni Ebû Vakkâs radiyallahu anh ile Resulullah arasında geçen şu konuşma ne güzel dile getirir: Vedâ Haccı yılında (Mekke'de) yakalandığım şiddetli bir hastalık dolayısıyla Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ziyâretime geldi. Ona:

- Yâ Resûlallah! Gördüğün gibi çok rahatsızım. Ben zengin bir adamım. Bir kızımдан başka mirasçım da yok. Malımın üçte ikisini sadaka olarak dağıtayım mı? diye sordum. Hz. Peygamber: "Hayır", dedi.

- Yarısını dağıtayım mı? dedim. Yine: "Hayır", dedi.

- Ya üçte birine ne buyurursun, yâ Resûlallah? diye sordum. "Üçte birini dağıt! Hatta o bile çok. Mirasçılarını zengin bırakman, onları muhtaç bırakıp da halka avuç açtırmaktan hayırlıdır. Allah rızasını düşünerek yaptığın harcamalara, hatta yemek yerken eşinin ağzına verdiği lokmalara varıncaya kadar hepsinin mükâfatını alacaksın" buyurdu. (Buhârî, Cenâiz 36, Vesâyâ 2, Nefekât 1, Merdâ 16, Daavât 43, Ferâiz 6) Yani Müslüman itidali elden bırakmayacak. Ne cimri olup eli büsbütün sıkı olmayacak, ne de elindekileri tamamen dağıtıp kendisini ve ailesini bir başkasına el açar vaziyette bırakmayacak.

Sosyal bir varlık olan insan; toplum içinde yaşar, varlığını toplum içinde devam ettirir. Toplumun huzuru ise, kendisini oluşturan fertlerin huzuruna bağlıdır. İşte bu bütünlüğe riayet etmeden mutluluğa erişmek, huzura ermek mümkün görülmemektedir. Günümüz çağdaş toplum düzenlerine baktığımızda; ruhî ve manevî dünyamızın, fert, aile ve toplum arasındaki ilişkilerin, zengin-fakir arasındaki bağın nasıl olması gerektiğinin yeterince hesaba katılmadığı görülmektedir. Dünyanın çeşitli yerlerinde açlıktan ölen insanların varlığı, evinde yapayalnız ölüp de günler sonra bulunan kimseler, kışın soğukunda sokakta sabahlayan insanlar; içtimâî hayatın ve insanî değerlerin ne denli yozlaştığının göstergesidir. Özellikle sanayi devriminden sonra kesin çizgilerle ayrılmaya başlayan sosyal değişim ve gelişim süreci; evvela insanın insana, topluma, hayata, maddeye ve ahlâka bakışını değiştirmiş ve giderek toplumun değer yarguları alt üst olmaya başlamıştır. Böylece insan, önce ahlâkî değerlerden, sonra toplumdan ve ailesinden uzaklaştı. Uzaklaştıkça yalnızlaştı ve yalnızlaştıkça da

aşırı bireyselleşme denilen olgu meydana geldi. Bunun sonucu olarak da, duyarsız, umursamaz, nemelâzımcı ve vefasız insanlardan oluşan bir toplum oluştu. Hâlbuki Kur'an-ı Kerim, insanı ve insanlığı bu duruma düşürmemek, düşerse de kurtarmak için insan ve beşerî ilişkiler üzerinde hassasiyetle durmakta, bizlere topyekûn kurtuluş reçetesi sunmaktadır. Adalet, infak, muâhât, akraba ilişkileri, sahavet bunlardan sadece birkaçıdır.

İslâm, ictimâî nizamda fakir ve zengin arasındaki husûmet ve hasedi izâle etmek, dengeyi muhâfaza ve muhabbeti temin etmek için zekâtı farz kılmıştır. İslâm kardeşliğini daha ileri bir seviyede gerçekleştirmek ve her mü'mini "ganî bir gönle sâhib kılmak" için vicdânî bir mecbûriyet olan infâkı teşvîk etmiş ve onu da "îsâr" ile zirveleştirmiştir. Zîrâ dînin asıl gâyesi, Allâh'ın birliğini tasdikten sonra güzel insan, zarif insan ve derin insan yetiştirebilmek sûretiyle cemiyette huzûru hâkim kılmaktır. Bu olgunlaşma, ancak gönülde tezâhür eden şefkat ve merhamet hissi ve onun en

güzel bir tezâhürü olarak da kendi imkânını paylaşabilmek, hattâ bunun da ötesinde îsâr tâbir olunan ve kendi ihtiyâcına rağmen sâhip olunan nîmetlerden vazgeçerek onları dahî infâk edebilmenin fazîlet ve seviyesine ulaşabilmektir.

Müslümanlar olarak bizler de İslam'ın bu güzel ahlakından nasibini alarak, îsâr sahibi bir gönle sahip olarak merhameti ailemizde, sokaklarımızda, caddelerimizde, ülkemizde hatta tüm dünyada yaymanın gayreti içerisinde olmalıyız. İnsanların maddiyatı ön plana çıkardığı, sadece kendisini düşünüp dünyasını mamur kılmaya çalıştığı, dünyası için renk ve ırk ayrımı yaparak insanları sömürdüğü hatta kendisinin rahatının bozulmaması için onların ölümüne dahi seyirci kaldığı, küçücük bebeklerin denizde içerisinde olduğubotların patlatılıp içerisindekilerin ölümünün seyredildiği, karşılıksız vermenin azaldığı dünyamızda îsâr sahibi gönle her zamankinden daha fazla ihtiyacımız var.

Rabbim bizleri ve nesillerimizi cömertliğin zirvesi olan îsâr ahlakını kuşanmış, bu güzel ahlakın yayılmasına öncülük eden kimselerden eylesin. Merhamet ederek Rahman ve Rahim olan Allah'ın merhametine nâil olandan olmayı her birimize nasip eylesin. Hayra anahtar, şerre kalkan olanlardan eylesin.

ÖZ
D
N
O
S